

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА
ФРАНКА**

ФІЛОСОФСЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

бакалавра з політології

на тему:

**«Політика протидії “COVID-19” у Європейському Союзі. Криза
Європейського Союзу в умовах глобалізації»»**

Виконав: студент IV курсу,
групи ФФІ-42с,
спеціальності 052 Політологія
Руцишин Ю. Р.

Керівник: канд. політ. наук,
доцент Іленьків Г.В
Рецензент:

Львів – 2022 рік

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ I. «Світ, котрий не належить нікому» (No One’s World)	6
1.1 Початок пандемії «Covid -19» та реакція ЄС	8
1.2 Прогнозування реакції економіки на початку пандемії та економічна стратегія її подолання	12
Розділ II. Вплив журналістики на пандемію «Covid-19»	15
2.1 Послаблення впливу держави та інші ризики, спричинені вірусом «Covid-19»	19
Розділ III. Огляд глобальної динаміки та відновлення Європи від кризи COVID-19. Політична, економічна та безпекова криза у Європейському Союзі.	22
3.1 Послаблення Заходу	26
3.2 Глобальний суперник Китай	30
3.3 Регіональний суперник Росія (станом до 24 лютого 2022 року)	36
3.4. Загроза для демократії та поширення цифрового авторитаризму	40
Розділ IV. Заходи, які ЄС може вжити для подолання політичної кризи. Зміна парадигм з огляду на геополітичний розвиток подій	44
4.1 Підвищення стійкості та згуртованості	46
4.2 Захист демократії	48
4.3 Ретельний вибір партнерів	49
4.4 Використання власних переваг та “м’якої сили”	51
Висновки	52
Список використаних джерел	53

Вступ

Актуальність дослідження: Міжнародна система перебуває у стані переходу від ліберального світового порядку з домінуванням заходу до нового дво-, багато- або навіть поліцентричного світу. Перехід влади – це період невизначеності, нестабільності та конфлікту. Протягом останніх трьох десятиліть міжнародна система перетворилася на взаємодію взаємозалежних і складних відносин, які керуються цифровою революцією. Вона, в свою чергу, вимагає вміння керувати цією взаємозалежністю та водночас формувати її.

Глобальна пандемія “COVID-19” призвела до найсерйознішої глобальної кризи з часів Великої депресії та Другої світової війни. Вона показала, що парадигма “Великої Держави” та драматична відсутність міжнародного співробітництва не є корисною, а навіть небезпечною для вирішення нагальної життєво важливої глобальної кризи. Конкуренція великих держав зіткнулася з викликами глобалізації і різко зазнала невдачі. Відсутність глобального лідерства з боку Сполучених Штатів, Європейського Союзу, Китаю та Росії під час кризи COVID-19 можна зобразити як свого роду вакуум. Вакуум влади в міжнародній політиці, тому що жодна країна, чи жодна група країн не має співмірних важелів впливу — ні політичних, ні економічних — для просування та реалізації міжнародного порядку денного, або забезпечення глобальних суспільних благ. Чарльз Купчан прописав такий сценарій, як «Світ, котрий не належить нікому» (No One’s World). [1]

Епідеміологічна криза в політичному, економічному та соціальному житті не згасає вже третій рік. Надзвичайно важливим є розуміння того, які помилки було зроблено, та набагато важливішим є розуміння того, що потрібно зробити для її подолання. Крім цього, епідемія «Covid-19» дала всім без виключення країнам неоціненний досвід ведення політики в умовах

надзвичайних

кризових

ситуацій.

Забезпечення медичних закладів не лише країн третього світу, а й держав-членів Європейського Союзу, контроль за захворюваністю не лише в межах своєї держави, а й на союзному рівні, протести та дезінформація, паніка та економічний шок – це все речі, з котрими довелось зіштовхнутись не лише ЄС як політичному утворенню, а й європейським державам в цілому.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у описі реакції ЄС на COVID-19 на тлі мінливого міжнародного середовища, яке характеризується глобалізацією та глобальною зміною влади. Також метою є висвітлення геополітичної ситуації у світі на початку та протягом пандемії, політичної та економічної ситуації у Європейському союзі. Розглянуто питання про наслідки нинішньої пандемії COVID-19 та кардинальні зміни у міжнародній системі для внутрішнього та зовнішнього розвитку ЄС. Виходячи з поставленої мети, в кваліфікаційній роботі розв'язуються такі основні **дослідницькі завдання:**

- визначити сутність та головні аспекти політичних та економічних заходів, впроваджених Європейським Союзом під час перебігу пандемії “Covid-19” ;
- відстежити еволюцію розвитку політичних, економічних та безпекових механізмів у боротьбі з пандемією;
- проаналізувати причини політичної та безпекової кризи у Європейському Союзі у зв'язку політикою, яка проводилась до основних міжнародних партнерів (США, Китаю, Росії)
- окреслити можливі заходи, які є необхідними для подолання цієї політичної кризи.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є відносини, між Європейським союзом та партнерами їхня суть, та вплив на формування і функціонування ефективної системи реагування на загрозу виникнення та поширення пандемії “Covid-19”, у свою чергу, **предметом дослідження** є економічні та політичні заходи у боротьбі з пандемією, наслідок пандемії та геополітичної ситуації яка склалась для Європейського Союзу.

У роботі використовувались різні методи досліджень, зокрема: методи структурно-функціонального аналізу – для розподілу предмету дослідження на складові частини та розгляду їхніх характеристик як взаємопов’язаних елементів; порівняльний метод – для визначення відмінностей між основними поняттями, що використовувалися у дослідженні, та для визначення особливостей функціонування і взаємовідносин державних та міждержавних утворень у боротьбі за сфери впливу та у боротьбі з інфекцією; історичний метод – задля послідовного аналізу геополітичної ситуації, у якій перебувають описані актори; загальнонаукові (класифікація, синтез, індукція, дедукція, тощо) методи – для якісного аналізу літератури, яка пов’язана із предметом дослідження. Використання різноманітних методів дослідження і їхнє поєднання дозволило вирішити проблеми, які ставилися при написанні кваліфікаційної наукової роботи.

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає в аналізі та синтезуванні існуючих методологій і підходів до аналізу систем правління та політичних відносин в умовах пандемії, виявленні ключових аспектів, котрі сформували політичне становище Європейського союзу, а **практичне значення** – у можливості їхнього осмислення задля кращого розуміння тих методів та кроків, котрі використовуються для боротьби з пандемією на рівні міждержавного утворення, також осмислення причин та наслідків кризи у політичному становищі Європейського Союзу.

Структура роботи відповідає меті і завданням дослідження. Ця кваліфікаційна наукова робота складається зі вступу, чотирьох розділів (перший та другий розділи поділені на два та один підрозділ відповідно, а третій та четвертий – на чотири підрозділи), висновків, а також списку джерел, використаних у процесі її написання. Загальний обсяг роботи становить 71 сторінок, з-поміж яких основної частини – 52 сторінки. Список пунктів використаної літератури складається із 102 позицій, серед яких переважна частина – англійські праці та праці українських дослідників та вчених -

політологів.

Розділ

I

«Світ, котрий не належить нікому» (No One's World).

Рада Безпеки ООН блокується через некомпетентність великих держав та їх нездатність узгодити резолюцію про глобальний заклик до припинення вогню у війнах і конфліктах. Боротьба США з ВООЗ не допомагає в організації міжнародного кризового управління. Дезінформаційна політика Китаю на самому початку кризи була яскравою ознакою відсутності міжнародної відповідальності. Не кажучи вже про постійні зусилля Росії в кампаніях дезінформації в Європі, щоб підірвати довіру до західних урядів. Таким чином, поточна конкуренція між великими державами може затьмарити надто багато нагальних глобальних проблем від пандемії і охорони здоров'я, зміни клімату, продовольчої безпеки, кібербезпеки та глобальної нерівності, які вимагають спільної міжнародної реакції.

Незважаючи на цю похмуру картину світу, ми живемо не в епоху без глобального управління. Управління складними взаємозалежностями шляхом співпраці через міжнародні інституції, регіональну та міжрегіональну інтеграцію, офіційні та неформальні політичні мережі, все ж має місце і забезпечує інноваційні форми глобального управління. «Соціальна влада», визначена як «здатність встановлювати стандарти, створювати норми та цінності, які вважаються законними та бажаними, не вдаючись до примусу чи оплати». [2] Суспільства та держави, що мають спільні цінності, продовжують тяжіти одне до одного.

З точки зору взаємозалежності, світ дуже організований, як транснаціональна мережа з вузлами або хабами замість опор електропередач та будівельних блоків. Кількість і якість двосторонніх і багатосторонніх відносин визначатиме вплив держав і політичних акторів. Ми увійшли в

«багатовузловий» світ із трьома основними вузлами мережі: США, Китай та ЄС.[3]

Глобалізація змінила значення влади. На додаток до класичних матеріальних можливостей, таких як валовий внутрішній продукт і витрати на оборону, ключовим фактором є те, наскільки добре міжнародний актор може впливати на інших через економічну торгівлю, військові трансферти та членство в регіональних і глобальних установах. Так званий “індекс спроможності зовнішнього двостороннього впливу” представляє набагато більш диференційовану та детальну картину розподілу глобального впливу: «В усьому світі вплив зосереджено в руках небагатьох, і лише десять країн володіють приблизно половиною світового впливу.

Сьогодні Сполучені Штати володіють 11% глобального впливу. Далі йдуть Німеччина та Франція з приблизно 9% і 7% відповідно. Китай займає четверте місце і має близько 6 відсотків світового впливу. [1] Загалом, члени Європейського Союзу добре показують цей індекс через високий рівень континентальної взаємозалежності.

Враховуючи, що шість держав-членів Європейського Союзу входять до першої десятки «глобальних впливових осіб», на які припадає близько 30% глобального впливу, Європейський Союз має потенціал відігравати набагато більш помітну глобальну роль, використовуючи його нормативну та трансформуючу силу. В результаті цього він матиме можливість встановлювати норми і правила у глобалізованому світі.

Пропоную детальніше розглянути те, як Європейський Союз пройшов через багаторазову глобальну кризу COVID-19 в умовах складного, суперечливого, взаємопов'язаного та глобалізованого світу.

Розділ 1.1 Початок пандемії «Covid -19» та реакція ЄС

27 березня 2020 відбулася зустріч вісімнадцяти відомих суспільствознавців, політиків та експертів із охорони здоров'я на віртуальному семінарі, щоб обговорити коротко- та середньострокові наслідки пандемії COVID-19 для Європейського Союзу (ЄС).

Вплив кризи на той момент вже глибоко і широко відбивається в європейській політичній сфері, соціальній структурі та економіці. Незважаючи на те, що охорона здоров'я є виключною компетенцією держав-членів, установам ЄС, міжнародним експертам було запропоновано реагувати на безпосередню загрозу здоров'ю, яку представляє захворювання, а також передбачати та усувати наслідки для європейської економіки та ключових сфер політики ЄС, а також вільного пересування людей.

Вважаю, що варто розпочати із окреслення зусиль і недоліків європейської реакції щодо стримування пандемії COVID-19, починаючи зі спалаху кризи в Італії наприкінці лютого.

На цьому початковому етапі країни-члени ЄС та інституції, здається, недооцінили кризу, тримаючись публічно за розповідь про «італійську проблему». Проте дослідники наголошують на тому, що дані щодо поширення COVID-19 з точки зору координації між європейськими та національними науковими та кризовими органами влади не були задовільними.

Багато учасників зустрічей з першочергового реагування на спалахи COVID-19, котрі з власного досвіду знайомі з дискусіями в ЄС, заявляли, що навіть після того, як міністри охорони здоров'я кількох держав-членів ЄС визнали серйозність кризи, що розгорталась на той момент, вони не змогли подолати небажання відповідних урядів почати скасовувати масові заходи або

обмежувати мобільність населення в густонаселених районах. [4] Криза, що розгорнулася, ще більше підкреслила відсутність угоди про спільне використання або спільну закупівлю засобів індивідуального захисту, пристроїв штучної вентиляції легень або ж діагностичних наборів.

Відсутність солідарності між державами-членами ЄС перед такого роду зовнішнім шоком підірвала довіру до ЄС, який сам виявився погано підготовленим для реагування на кризу, яка потребувала саме швидких дій. По-друге, відсутність достовірних даних ускладнювала скоординоване прийняття рішень, засноване на доказах. Оскільки спалах вірусу в якомусь регіоні це транснаціональна проблема, то рішення щодо спільного використання обладнання та розподілу економічного забезпечення лягав на плечі усіх держав-учасниць ЄС.

На цьому тлі, тільки суворі соціальні заходи безпеки, як ті, що вживаються Південною Кореєю, Тайванем, Сінгапуром та Ізраїлем, у поєднанні із значним розширенням масштабів тестування та відстеження зараження могли б запобігти надмірному тиску на системи охорони здоров'я та дозволити певну ступінь економічної активності.

Ще раз варто підкреслити те, що з огляду на небезпеку повторних хвиль зараження, координація між країнами є ключовим моментом у боротьбі з поширенням захворювання.

Експерти з охорони здоров'я передбачили такі сценарії та попередили про недостатню готовність на національному та міжнародному рівнях, враховуючи досвід SARS у 2002- 2003рр, пандемічного грипу 2009 року та спалаху MERS у 2015 році.[5]

Одразу ж варто зазначити, що політична система Європейського Союзу як багаторівнева система прийняття рішень з її здатністю діяти наднаціонально, міжнародно та багатосторонньо добре підходить для

подолання глобальної кризи охорони здоров'я, яка саме переросла в кризу суспільства, економіки та безпеки.

Лідерство та солідарність необхідні для успішного проходження Європейського Союзу через цю екзистенційну кризу. Заклик до лідерства та солідарності, на мою думку, ніколи не був настільки важливим, він має на меті врятувати європейський проект від розпаду та саму Європу від повернення в темні часи націоналізму. Лідерство та солідарність зараз важливіші, ніж у будь-якій момент із часів заснування Європейського Союзу.

Як вже згадувалось, держави-члени спочатку діяли в односторонньому порядку відповідно до своїх відповідних національних правил щодо надзвичайних ситуацій. Коли більшість кордонів у Шенгенській зоні було закрито в результаті односторонніх дій і без подальшої координації, Комісія ЄС вперше втрутилася, нагадавши країнам-членам ЄС про їхні зобов'язання. Негативним наслідком неузгодженого закриття кордонів між державами-членами було порушення ланцюгів поставок у ЄС. [5] Це, звісно, був ненавмисний крок внаслідок односторонніх дій держав-членів.

Оскільки перший погляд на кризове управління з боку ЄС здавався дещо нескоординованим і показував певного роду некомпетентність ЄС у вирішенні цього питання, другий погляд показує, що ЄС взяв на себе набагато більше відповідальності за дії щодо врегулювання кризи для негайної підтримки тих людей і країн-членів, які найбільше постраждали від кризи "COVID-19", зокрема в тій ж Італії, Іспанії та Франції.

"COVID-19" є стрес-тестом на солідарність країн-членів ЄС, на солідарність суспільства ЄС вцілому. Тестом на економіку ЄС, солідарність людей, громадян, регіонів, країн-членів ЄС до тих, хто найбільше потребує допомоги в постраждалих країнах. Масштаби були дуже вражаючими: надання допомоги шляхом надсилання медичних матеріалів, медичного персоналу, пропонування місць у клініках для найбільш постраждалих

пацієнтів. У лікарнях та відділеннях інтенсивної терапії були впровадженні різні заходи для захисту медичних працівників та громадян. Реакція Європейського Союзу на COVID-19 після початкового періоду національних заходів була доволі вражаючою. Колективна відповідь ЄС складає 3 трильйони євро. Реакція ЄС на коронавірус включає заходи охорони здоров'я, прикордонні та мобільні заходи, економічні заходи, сприяння дослідженням, у тому числі щодо вакцини, та боротьбу з дезінформацією, оскільки пандемія з самого початку супроводжувалася «інфодемією». [1]

Механізм комплексного реагування на політичну кризу був запущений дуже рано, щоб координація, консультації та обмін інформацією між ЄС та його державами-членами могли бути організовані відповідно до добре встановлених процедур. 13 березня 2020 року Комісією ЄС було представлено Координаційну економічну відповідь ЄС на коронавірус із вичерпним каталогом економічних інструментів і програм. 9 квітня 2020 року Європейська Рада розпочала комплексну відповідь економічної політики яка значною мірою покладалася на механізми, які були створені після кризи євро. [3]

1.2 Прогнозування реакції економіки на початку пандемії та економічна стратегія її подолання

Учасники дорадчих комісій, які зіштовхнулись з вірусом на самому початку пандемії чітко зрозуміли, що ці ініціативи можуть бути лише частиною ширшої відповіді ЄС на економічну кризу, яка розгорнеться. Сама природа цієї кризи може докорінно змінити поведінку людей, економічні моделі та торговельні відносини. Для країн, які сильно залежать від туризму, такі як Іспанія, Італія, Португалія чи Греція, обмеження вільного пересування становлять системну загрозу для значної частини їх економік і вимагають довгострокових заходів щодо зменшення ризику. Більше того, у країнах із високою заборгованістю поточні національні фіскальні зусилля виявилися нежиттєздатними. ЄЦБ було визнано, що зобов'язання, взяті на себе державами-членами, значною мірою гарантують їх доступ до ринків на сприятливих умовах і де-факто включають в себе певну форму спільного ризику та солідарності в зоні євро. [3]

Представники держав також наголосили на необхідності, ЄС розробити економічні інструменти, які допоможуть державам-членам ефективно протистояти економічним наслідкам кризи.

Вже тоді було зрозуміло, що неузгоджені заходи, які посилюють існуючі дисбаланси, завдадуть довгострокової шкоди європейській економічній інтеграції. Також було висловлено надію, що держави-члени могли б об'єднатися навколо якоїсь форми європейського страхового фонду, до якого вони могли б робити внески симетричним способом, водночас асиметрично відпускаючи гроші тим економікам, яким важко відновитися після кризи.[6]

Багато спікерів підкреслювали, що настав час підготувати стратегію виходу не лише з кризи охорони здоров'я, а й із економічного карантину. Необхідно було розробити плани, коли і як повернути людей до роботи, гарантувати їх безпеку та відновити економіку. Необхідно було додатково розглянути складне завдання та моральну дилему — зіставлення прийнятних рівнів запобігання ризику для здоров'я та цінності відновлення економічної діяльності.[4]

Усі інституції ЄС швидко та з повним усвідомленням терміновості та відповідальності ЄС підтримали величезний пакет економічної стратегії: Європейський парламент, Комісія ЄС, Рада ЄС, Європейський центральний банк, Європейський інвестиційний банк та Єврогрупа. ЄС та його країни-члени домовилися про пакети та заходи, які були немислими до COVID-19 через внутрішні розбіжності між економічними філософіями країн-членів.

Швидкість і обсяги комплексної економічної політики були справді вражаючими. Наприкінці травня 2020 року Німеччина та Франція подали компроміс щодо “коронних облігацій, запропонувавши одноразовий рятувальний фонд у розмірі 500 мільярдів євро, щоб допомогти економіці ЄС відновитися від впливу COVID-19. Кошти будуть надані як гранти найбільш постраждалим секторам і регіонам ЄС. [3]

27 країн-членів ЄС також створять спільний фонд для залучення коштів. Запропоновані гранти в розмірі 500 мільярдів євро будуть доповненням до бюджету ЄС на 2021-2027 роки, який становить близько 1 трильйона євро на цей період. Ця Німецько-французька пропозиція може відкрити шлях до більшої угоди в рамках ЄС. Як наслідок скоординованих односторонніх дій на початку кризи, 15 квітня 2020 року президент Європейської ради Шарль Мішель та голова Комісії ЄС Урсула фон дер Ляен представили «Дорожню карту відновлення» та, що набагато важливіше, спільну європейську дорожню карту щодо скасування заходів стримування COVID-19. [1]

Комплексна економічна відповідь посилатиметься на гнучкість бюджету ЄС, гнучкість правил ЄС, монетарної політики, організованої Європейським центральним банком, екстреної підтримки, загальноєвропейського гарантійного фонду на чолі з Групою Європейського інвестиційного банку, мереж безпеки Європейського механізму безпеки, який є європейським інструментом тимчасової підтримки для пом'якшення ризиків безробіття в надзвичайних ситуаціях. Його було запропоновано Комісією ЄС. Це дозволить отримати фінансову допомогу до 100 мільярдів євро у вигляді позик від ЄС постраждалим державам-членам. Фонд відновлення, майбутні багаторічні фінансові рамки на 2021-2027 рр. і дорожня карта відновлення завершують цей вид «плану Маршалла» для відновлення Європи від COVID-19.[1] Комісія ЄС організувала глобальний марафон обіцянок у травні 2020 року з глобальними партнерами для досліджень вакцини проти COVID-19. Проект зібрав 7,4 мільярда євро від донорів по всьому світу, включаючи 1,4 мільярда євро від Комісії ЄС. На початку червня 2020 року Комісія ЄС пообіцяла 300 мільйонів євро Альянсу по вакцинам GAVI на період 2021-2025 років.

Фінансування допоможе імунізувати 300 мільйонів дітей у всьому світі та профінансує запаси вакцин для захисту проти спалахів інфекційних захворювань. Франція, Німеччина, Італія та Нідерланди створили альянс для прискорення виробництва вакцини проти COVID-19 в Європі в тісній координації з різними фармацевтичними компаніями. Мета «Інклюзивного вакцинного альянсу» — забезпечити виробництво вакцин на європейській землі, де це можливо, і зробити вакцину доступною у всьому світі.[7]

Розділ II. Вплив журналістики на пандемію «Covid-19»

ЗМІ відіграють важливу роль в інформуванні громадськості про питання політичного порядку денного, а також про різні думки та публічні заяви. Соціальна та політична невизначеність під час кризи посилює потребу в інформації, та водночас підвищує важливість медіа-дискурсів і технологій.

У стабільні часи застарілі та нові медіатехнології використовуються переважно як джерело інформації. Проте, під час кризи вони можуть використовуватись у цілях силових структур, поліції, та залякування громадськості. Їх навіть можна використовувати як зброю.[8]

Деякі такі приклади включають зростання мови ворожнечі, сексизму та ксенофобських ідеологій, а також зростання підтримки порушень прав людини, сприйняття міжнародних відносин як «гри з нульовою сумою», а також етноцентричне сприйняття та дії населення.[9]

У цей час ЗМІ та громадськість змінюють свою поведінку, приховуючи розбіжності та критику, прагнучи згуртуватися навколо спільної мети. В такі періоди належне дотримання інструкцій вважається необов'язковим.

Етноцентрична упередженість під час криз характеризується, з одного боку, посиленням солідарності щодо внутрішньої групи, а з іншого – зростанням ненависті, дискримінації та насильства щодо тих, кого сприймають як чужинців. Етноцентричне упередження призводить до двоякого сприйняття відносин між внутрішніми та зовнішніми групами та до категоризації світу у формі «ми» проти «них». [10]

Цей феномен має як позитивні, так і негативні аспекти. Деякі з позитивних моментів, до прикладу, включають підвищену емпатію до співвітчизників або жителів регіону та посилення солідарності.

Процес медіа-дискурсів і технологій як зброї має довгу і різноманітну історію (від пропаганди та дезінформації до кібератак). ЗМІ також можуть

служити каналом самопроголошених і часто популістських контр-медіа, водночас поширюючи ненависть та нетерпимість.

У демократичних суспільствах ЗМІ часто оприлюднюють достовірну інформацію, перевірену фактами, допомагаючи людям приймати обґрунтовані та обізнані рішення. Це справді вирішальна передумова функціональності демократичних суспільств. Таким чином, двома ключовими компонентами функціонального медіа-ландшафту є юридичне закріплення свободи преси та певний ступінь незалежності від держави. Тобто забезпечення того, щоб держава не регулювала ЗМІ (та інформацію) через пряму власність, певні канали або непряме регулювання та механізми цензури і контролю.

Часто вплив засобів масової інформації та інформації загалом на дії окремих осіб і груп носить непрямий характер, що здійснюється через посилення або пом'якшення існуючих уявлень, переконань і ставлень. Хоча COVID-19 є вірусною хворобою, яка не розрізняє групи індивідів, люди з соціальних меншин мають нижчий соціально-економічний статус, і тому вони часто не можуть виконувати свою роботу вдома. Це один із прикладів, як соціальні конструкції створюють ситуації, в яких різні групи мають різний рівень ризику зараження COVID-19.

На здатність людей виявляти фейкові новини та дезінформацію також впливають соціальні конструкції (наприклад, люди, які дотримуються крайніх політичних орієнтацій, як правило, більше вірять у теорії змови).[10] Таким чином, епідемія та пов'язана з нею «інфодемія» по-різному впливають на різні групи.

У контексті «інфодемії» COVID-19 ми стали свідками різних спроб як демократичних, так і авторитарних режимів посилити контроль над потоком

ЗМІ, та контролювати інформацію щодо поширення вірусу. Однією з важливих функцій ЗМІ було виконання функції рупора для урядових і громадських установ, які оголошували надзвичайний стан, що призвело до

додаткових правил щодо обмеження свободи преси та свободи загалом.[11] Ці жорсткі обмеження щодо засобів масової інформації зустрічаються, серед іншого, із заявами про фейкові новини, публічний ризик та цензуру.

Ефект гуртування навколо однієї мети був доволі розповсюдженим під час спалаху та поширення COVID-19 і виявився у формі підтримки засобами масової інформації, дій уряду стосовно охорони здоров'я по всьому світу. Це рішення призвело до однорідності ЗМІ та переважної підтримки ЗМІ урядових та медичних організацій у всьому світі (наприклад, у Німеччині, Ізраїлі та Швеції). Як і під час попередніх криз, приголомшлива та повна підтримка, надана різними ЗМІ, призвела до успішного виконання інструкцій уряду та організацій охорони здоров'я щодо пандемії COVID-19.[12] Ця підтримка може мати позитивний вплив, оскільки вона допомогла запобігти поширенню вірусу, врятувати життя та підвищити солідарність всередині групи.

Тим не менш, це також має негативні наслідки, оскільки заохочує етноцентризм, дискримінацію, ксенофобію та ненависть до сторонніх груп. Яскравим прикладом є популярні стереотипи та дискримінація щодо етнічних меншин (наприклад, людей, яких називають «китайськими», через початок спалаху вірусу у Китаї).[13]

У зв'язку з цим, під час «інфодемії» COVID-19 відбувалися подальші порушення прав людини. Наприклад, впровадження та використання технологій для уповільнення поширення COVID-19 шляхом відстеження, моніторингу та картографування переміщень громадян.[14] Це може призвести до порушення прав людини.

Питання полягає в тому, як ми можемо запобігти порушенням прав людини, які були спричинені неправильним використанням або зловживанням цими технологіями.

Варто себе запитати: які норми необхідні, щоб запобігти зловживанню ЗМІ інформацією задля порушення прав людини? Які заходи необхідні, щоб запобігти використанню технологій моніторингу в інших цілях, наприклад, виявлення іммігрантів без документів або криміналізацію меншин?

2.1 Послаблення впливу держави та інші ризики, спричинені вірусом «Covid-19»

Багато хто називає, події перших місяців як найсильнішу демонстрацію державної влади мирного часу, яку коли-небудь бачила Європа. проте це також веде за собою ряд наслідків, пов'язаних із наполегливою роллю, яку взяли на себе уряди у впровадженні надзвичайних заходів.

З точки зору держав, які втрачають все більший контроль над ринками та поділяють владу з суб'єктами, вилученими з-під демократичного нагляду, такими як транснаціональні корпорації, криза може знову призвести до «повернення держави», подібного до того, свідком чого була Європа.[16] після суверенної боргової та банківської кризи або міграційної кризи 2015 року.

Ще серйознішою є небезпека того, що криза підштовхнула деякі європейські країни на неліберальний шлях.

Найважливішим аспектом реагування країн-членів на кризу COVID-19 є авторитарна спокуса обмежити громадянські права. Угорський парламент фактично запропонував Віктору Орбану своєчасне необмежене рішення, засноване на надзвичайному стані, яке дозволяє неліберальній демократії в Угорщині підірвати подальші громадянські права, свободу преси, слова та думки, а також діяльність неурядових організацій. і впровадити обмеження для трансгендерів. [17]

Польща – ще одна країна-член ЄС, яка зіткнулася з серйозною авторитарною спокусою. Правляча партія PIS намагалася використати кризу COVID-19, щоб просунути свій порядок денний. Показовим прикладом були спроби прощтовхування президентських виборів під час карантину в країнах, а також спроби переписати закон про аборт, щоб практично зробити аборт юридично неможливим у Польщі. Радослав Сікорський, колишній міністр закордонних справ і оборони Польщі, а нині член Європейського парламенту, нещодавно попередив, що Польщу можна перетворити на католицьку диктатуру типу Франко. Це може бути перебільшенням, але це водночас вказує на серйозність підриву верховенства права урядом PIS.[18]

Міграція та солідарність ЄС досі залишаються одними з найбільш дратівливих аспектів європейської політики, які не вирішені. Оскільки становище біженців на грецькому острові Лесбос погіршується буквально з кожним днем, брак солідарності все ще вражає. Порятунком біженців від жахливої ситуації в таборах біженців та захист їх від зараження коронавірусом є не лише фундаментальним гуманітарним актом, а й актом європейської солідарності. Країни-члени Європейського Союзу, і зокрема центральноєвропейські країни-члени, все ще відкидають будь-який компроміс у міграційному питанні.[19]

Необхідно побачити, чи ЄС засвоїв уроки з кризи євро і чи зможе проявити солідарність із найбільш постраждалими країнами та повністю підтримати їх у їхньому економічному відновленні. Різниця між COVID-19 і кризою євро полягає в тому, що COVID-19 є симетричною кризою, яка впливає на всі країни-члени, і що вплив COVID-19 не ґрунтується на поганому управлінні, що є великою відмінністю від кризи євро. [3]

Проте держави-члени страждають не тільки від COVID-19, але й від націоналістично-популістських рухів, які не можуть дочекатися, коли нинішні уряди впадуть. Вони виховують антиєвропейські настрої у своїх країнах, що ставить ЄС та його країни-члени в ситуацію, яка змушує відновити довіру, яку було втрачено під час кризи євро, міграційної кризи та зараз під час COVID-19.

Переосмислення глобалізації та глобальної ролі ЄС у міжнародній політичній економії є ще одним важливим питанням для Європейського Союзу. Бачення більш зеленої та цифрової Європи дуже залежить від форми глобалізації в найближчі роки.

Європейський Союз створив добре налагоджену та функціонуючу мережу міжрегіональних та двосторонніх комплексних торговельних угод і

володіє добре функціонуючою мережею міжрегіональних відносин майже з усіма важливими економіками та регіонами світу. [20]

Відсутність підтримки ключових міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі, підриває потенціал ЄС щодо зміни глобалізації, але це не зупиняє зміни. ЄС вдалося, наприклад, зробити «Загальний регламент захисту даних» домінуючим світовим стандартом навіть у дуже суперечливому та конфліктному кібердоміні з домінуючими акторами США та Китаю.

ЄС, можливо, буде важко встановити стандарт для свого бачення вуглецевого континенту до 2050 року. Амбіції ЄС залежать не стільки від його енергетичної залежності від Росії, скільки від внутрішніх дискусій з країнами-виробниками вуглецю, такими як Польща, які, безумовно, будуть гальмує амбіції ЄС.[5]

Розділ III. Огляд глобальної динаміки та відновлення Європи від кризи COVID-19. Політична, економічна та безпекова криза у

Геополітичне та гео економічне середовище, в якому діє Європейський Союз, швидко змінюється в цьому десятилітті 21 століття. Глибокі зрушення відбувалися вже деякий час, але криза COVID-19 ще більше прискорила глобальні тенденції, які вирішально впливають на міжнародний контекст економічного відновлення ЄС.

Той факт, що більш сильна та перспективна зовнішня політика, політика оборони та безпеки стала пріоритетом для багатьох держав-членів ЄС, пояснюється новим геополітичним середовищем ЄС, яке характеризується дедалі агресивнішою Росією в безпосередній близькості від ЄС, авторитарним Китаєм, який розширює свій глобальний вплив, а також невизначеність щодо надійності найважливішого союзника ЄС- США.[21] Росія неодноразово порушувала принцип територіальної цілісності суверенних держав. Вона втрутилася в Грузію в 2008 році, примусово перемістила кордони, анексувавши Крим у 2014 році, і бере участь у війні проксі на сході України. А нарощування військ на українському кордоні взимку 2021-22 року становить масову загрозу європейській безпеці.

Мета того, аби надати ЄС можливість самостійно приймати рішення та діяти автономно стала ще більш актуальною, коли найважливіший союзник ЄС- США, почав кидати виклик ЄС та вибраним державам-членам під час президентства Дональда Трампа. Така політика впроваджувалась ним з метою досягнення кращих торговельних угод, та підвищення європейських витрат на оборону та забезпечення узгодження європейських урядів із зовнішньою політикою США. [22]

Ще одним викликом стала повістка Дональда Трампа про сумнів щодо ефективності трансатлантичного альянсу НАТО, оскільки європейський самозахист і оборона були недостатньо розвинені протягом двох різних геополітичних періодів: під час і після холодної війни. Під час «холодної війни» США забезпечували захист Європи настільки, що члени Європейського співтовариства могли ухилятися від прийняття важких питань щодо безпеки, передаючи питання безпеки та оборони НАТО.[23] Більшість європейських урядів очікували, що США будуть готові втручатися в райони, близькі до ЄС, навіть після 1989 року, наприклад, на Західних Балканах у 1990-х роках.

Після закінчення холодної війни Європа, здавалося, була без ворогів

поблизу, оскільки західна політична модель поширювалася на східне сусідство, і в певний момент очікувалося, що вона набуде сили навіть у Росії. Коли адміністрація Трампа ввела мита та екстериторіальні санкції проти європейських союзників і погрожувала відкликати американські гарантії безпеки, ряд урядів рішуче домагалися заходів для підвищення дієздатності ЄС.[24] Інші стверджували, що прагнення до стратегічно автономного ЄС може бути контрпродуктивним, попереджаючи, що це може ще більше відчужити США.

Ця суперечка підкреслює одну з фундаментальних невизначеностей, з якою стикається ЄС: наскільки його відносини зі США – найважливішим партнером у обороні, безпеці та економіці можна вважати надійними за межами адміністрації Байдена і, якщо ні, то чи варто ЄС прагнути до більшої здатності діяти.

Розбіжності в позиціях держав-членів у цій дискусії ґрунтуються не лише на їхній відповідній оцінці політики США, а й на їхньому сприйнятті загрози, особливо стосовно Росії.

Двосторонні відносини щодо закупівлі озброєнь, у деяких випадках з американськими компаніями як єдиними постачальниками, є ще однією причиною, чому деякі уряди не бажають брати участь у політиці, яка могла б зменшити залежність Європи від США.[25] Більше того, деякі країни-члени Центральної та Східної Європи розглядають США як офшор та протипагу франко-німецькому лідерству, яке, як вважають, зміцнилося після Brexit.

Незважаючи на внутрішньоєвропейські розбіжності щодо питання, якою мірою ЄС має працювати над стратегічною автономією, ЄС реалізував важливі ініціативи у сфері безпеки та оборони починаючи ще з 2017 року.

У березні 2018 року та в листопаді 2018 року Рада затвердила два списки з 17 проєктів. [26] На основі повідомлення Європейської комісії та Європейського парламенту у 2019 та 2020 роках відповідно домовилися про створення Європейського оборонного фонду для співфінансування спільних європейських проєктів у сфері оборони. Фонд розпочав роботу 1 січня 2021 року з бюджетом 7,953 млрд євро на період до 2027 року. Крім того план розвитку потенціалу було створено для надання повної картини спроможності, яка сприяє прийняттю рішень на рівні ЄС та національному рівні щодо розвитку обороноздатності. У ньому розглядаються майбутні загрози безпеці, визначаються потреби у спроможності та визначаються пріоритети розвитку потенціалу ЄС, згодом він був спільно погоджений державами-членами ЄС. [27]

Європейське оборонне агентство сьогодні відіграє центральну роль у всіх чотирьох сферах і забезпечує узгодженість інструментів. Робота в

напрямку стратегічної автономії має як оборонний, так і наступальний аспекти. Захисний аспект полягає у зменшенні зовнішньої залежності та вразливості ЄС. З 2020 року все більше і більше ініціатив ґрунтуються на геополітично вмотивованому мисленні про стратегічну автономію ЄС. Сьогодні оборонна перспектива використовується для вирішення більш широких питань безпеки і включає економіку, фінанси, а також технології, Вони також надають європейській промисловості можливість розвивати власні ринки, продукти та послуги, які підвищують конкурентоспроможність».[28]

Останнім часом охорона здоров'я зайняла центральне місце, оскільки прогалини у забезпеченні медичними товарами під час кризи COVID-19 підкреслили вразливість Європи та відсутність альтернативних поставок. Двома ключовими прикладами посилення ЄС оборонних заходів у сфері прямих іноземних інвестицій є Повідомлення про дослідження прямих іноземних інвестицій прийняті в березні 2020 р., та механізм перевірки іноземних інвестицій ЄС, який був прийнятий у 2019 році Комісією Юнкера та введеного в дію у жовтні 2020 року після його інтеграції в національне законодавство.[29]

Більш конкретний аспект роботи над стратегічною автономією ЄС зосереджується на розвитку ринків ЄС, продуктів і послуг ззовні. Найпомітнішою ініціативою формування цифрового майбутнього Європи, прийняте у лютому 2020 року, яке виходить за межі оборонного підходу, оскільки чітко ставить перед ЄС мету розвинути власні ключові можливості у найважливіших технологіях і здатність визначати власні правила та цінності. Як припускають і президент Комісії Урсула фон дер Ляйн і верховний представник Боррелл: Європі необхідно посилити свою глобальну проекцію сили на нову епоху і більш рішуче представляти власні інтереси. Це може призвести до значних витрат, які вплинуть на економіку, наприклад, якщо ЄС відреагує на агресію Росії щодо України чи напад Китаю на Тайвань економічними санкціями.[30] Завдання для ЄС та його держав-членів полягає в тому, щоб розробити узгоджений і стратегічний погляд на світ, визначити його цілі у світлі нових викликів і створити ресурси для його підтримки, водночас підтримуючи внутрішню згуртованість і волю ЄС до співпраці.

На тлі геополітичних та гео економічних подій, які глибоко змінили міжнародне середовище ЄС, стверджується, що, якщо ЄС не буде внутрішньо-консолідованим та міцним утворенням, він не зможе захистити себе та підвищити свою міжнародну роль, як наслідок - чітко сформувану економічну, політичну позицію і порядок безпеки, в якому він діє і в якій економічна та

зовнішня політика, питання безпеки та оборони переплітаються
безпрецедентним чином.[31]

3.1 Послаблення Заходу

З 1990-х років економічна та демографічна вага перемістилася з географічного Заходу до Азії, зокрема завдяки підйому Китаю. Протягом десятиліть частка 27 країн ЄС і США у світовій економічній силі з кожним роком падає. У 1970 році, за даними Світового банку, його частка в глобальному ВВП все ще становила понад 60%, тоді як у 2021 році вона зменшилась до 40%.[32] Криза COVID-19 прискорила цю тенденцію, оскільки, згідно з прогнозами Європейської комісії, економічне відновлення, як очікується, буде найсильнішим у країнах Азії, що розвивається значною мірою завдяки потужному відновленню Китаю. Великі відмінності в рівнях вакцинації між країнами ЄС додають нерівномірності одужанню.[33]

Поновлення спалаху вірусу продовжуватиме змушувати деякі країни обмежувати діяльність, що призводить звуження і тиску на ланцюги поставок. Чим довше потрібно Європі, щоб оговтатися від пандемії, тим більше вона ризикує відставати від решти світу.[34] Економіка, котра постійно послаблюється, вплине на інноваційну силу та конкурентоспроможність європейських компаній, якщо приватні інвестиції в дослідження та розробки зменшаться. Ще до пандемії витрати на дослідження і розробки відносно ВВП в ЄС на рівні 2,19% були нижчими, ніж в Японії (3,28%) і США (2,82%).[35] Інноваційна сила та технологічні переваги є не лише основою економічної конкурентоспроможності, а й важелем підвищення сили політики, безпеки та оборони.

Триває гонка за контроль над новими ключовими технологіями, які можна використовувати як у цивільному, так і у військовому секторах, наприклад, у штучному інтелекті, хмарних обчисленнях, та інтернеті. У демографічному плані трансатлантична спільнота також відстає в усьому світі. Сьогодні на Європу та США разом припадає лише одна десята населення світу, оскільки в Африці та інших азіатських країнах спостерігається високий приріст населення. Існують важливі відмінності в Азії та Індії, чисельність

населення котрих дуже сильно зростає.

Проте, варто зауважити, що Північно-Східна Азія (Японія, Корея і навіть Тайвань), а також Китай швидко старіють, та втратять близько 30 мільйонів людей до 2050 року.[36] У 1970 році Європа та США все ще мали для 16% населення світу, і на той час їхня трансатлантична економічна та військова потужність значно перевищувала частку населення. Сьогодні Європа та США стають пропорційно слабшими в усіх сферах порівняно з рештою світу. З європейської точки зору, його скорочення та старіння населення викликають занепокоєння, оскільки однією з ключових сильних сторін ЄС у сучасній глобальній конкуренції є його великий єдиний ринок із споживачами з високою купівельною спроможністю.[37]

Якщо європейський ринок скорочується через те, що споживачів стає менше або їх купівельна спроможність падає, ЄС втратить спроможність у переговорах у торговельній політиці, встановленні стандартів і регулюванні, і не зможе повністю відстоювати свої економічні інтереси та принципи, такі як захист споживачів та захист навколишнього середовища. [38]

450 мільйонів споживачів ЄС перевищують 328 мільйонів у США, а споживачі в ЄС фінансово сильніші, ніж їхні китайські колеги. До прикладу, середній дохід на душу населення Китаю є нижчим, незважаючи на зростання кількості споживачів з високою купівельною спроможністю, і він все ще вважається країною, що розвивається.[39] Дискусія про роль Заходу та його відносний занепад тривалий час зумовлювалася піднесенням Азії з точки зору економічної та інноваційної сили, демографії та оборони.

Проте, протягом останнього десятиліття стратегічний союз і згуртованість політичного Заходу, і, зокрема, роль США вийшли на передній план дебатів, а фокус політики почав дедалі більше зосереджуватися на Азії. [40] Президент США Обама оголосив про «поворот до Азії» під час виступу в австралійському парламенті в 2011 році. було також відначено зростаючу важливість Азіатсько-Тихоокеанського регіону.

У той час Китай вважався зростаючим суперником, але не

екзистенційною небезпекою для західного ліберального світового порядку, оскільки тоді очікувалося, що Китай повільно, але впевнено перетвориться на більш ліберальну, демократичну та економічно відкриту країну. Стратегічне перефокусування США, однак, не призвело до виходу з Європи. Це великою мірою було спричинено й анексією Криму в 2014 році та російською інтервенцією у Східній Україні і посиленням використання нею гібридної війни в ЄС та сусідніх країнах. Це показало світові, що Росія кидає виклик європейському порядку безпеки.

Проте зростання Азії і, зокрема, розширення ролі Китаю, все частіше розглядається як більший стратегічний виклик для США та міжнародного порядку. З точки зору США, відносини з Китаєм, цифровою автократією, яка прагне глобальної експансії влади, включаючи підтримку інших автократичних режимів, перетворилися на системну конкуренцію, яка виходить далеко за межі двох наддержав та їх найближчих сусідів. Піднесення Китаю розглядається як екзистенційний ризик для заснованого на правилах міжнародного порядку “європейського світу”, побудованого під американським керівництвом.[41]

Оскільки автократія зростає, а демократії перебувають під все більшим тиском, питання полягає в тому, чи можна далі розвивати ліберальну міжнародну систему, щоб протистояти цим викликам.

Останнім ключовим питанням є те, чи регіональні порядки та впливи, тобто авторитарні держави такі як Китай, Росія, Туреччина та Іран, продовжуватимуть розширювати свій вплив і ставитимуть під свій контроль інші держави, навіть ті, що знаходяться в безпосередній близькості від ЄС. Ці виклики показують, наскільки ЄС залежить від США в безпеці та обороні, а також у економічному плані.

Проте не так рідко визнається, що США також залежать від тісної трансатлантичної співпраці.[43] Президент Джо Байден надає пріоритет захисту демократії та західного ліберального порядку, навіть попри те, що він є ослабленим внутрішніми розбіжностями та слабкістю в системі США.

Нинішня адміністрація США потребує європейських столиць і ЄС як партнерів у боротьбі за владу з Китаєм і в підтримці ліберального порядку. ЄС та його держави-члени повинні оцінити цю можливість, оскільки його попередник Дональд Трамп підірвав існуючий ліберальний порядок та американську демократію та показав європейцям, як швидко найближчий союзник може перетворитися на загрозу відкритій економічній та ліберально-демократичній моделі Європи.

Для того, щоб співпрацювати з союзниками по всьому світу під час системної конкуренції, враховуючи відносно зниження економічної, оборонної та демографічної потужності ЄС, йому необхідно ефективніше використовувати наявні ресурси.[44] Посилене європейське співробітництво та більш розумне об'єднання ресурсів у сфері оборони, досліджень та розробок можуть компенсувати принаймні частину втрати відносної ваги за умови, що уряди країн-членів ЄС визнають свою середньо та довгострокову зацікавленість у цьому, та досягнуть успіху у кращому співробітництві.

Оскільки єдиний ринок і його єдина торговельна політика є найважливішим активом ЄС у зростанні геополітичної конкуренції, внутрішня політика ЄС, яка підтримує згуртованість, зокрема під час подвійного виклику: кліматичного та цифрового переходу, стає все більш актуальною.[45]

3.2 Глобальний суперник Китай

Криза COVID-19 прискорила наздоганання Китаю, оскільки пандемію там стримували порівняно швидко. Очікується, що економіка Китаю, яка, на відміну від більшості країн, не скоротилася в 2020 році, зросте на 8,5% у 2021 році і, як очікується, сприятиме приблизно одній чверті світового зростання. За паритетом купівельної спроможності Китай уже є найбільшою економікою світу. Відповідно до звіту Центру економіки та бізнес-досліджень (CEBR), ефективна відповідь на пандемію Китаєм, прискорить його відносно зростання порівняно зі США та Європою, це може допомогти йому обігнати США, щоб стати світовим лідером та найбільшою економікою до 2028 року в абсолютному вираженні, на п'ять років раніше, ніж це прогнозувалося раніше.[46]

Китай переслідує свої економічні інтереси в Індо-Тихоокеанському регіоні та далеко за його межами. Політичне керівництво окреслило свої цілі та стратегію у загальнодоступних документах: стратегічним центром глобального розширення влади президента Сі Цзіньпіна є промислово-технологічна стратегія 2015 року «Зроблено в Китаї 2025», яка передбачає три етапи промислового та технологічного розвитку Китаю протягом десяти років. Західні уряди довго недооцінювали, наскільки цілеспрямовано Китай буде реалізовувати цю стратегію. У поєднанні з «Китайським проектом мозку 2030», який пропагує штучний інтелект вищого рівня, і стратегією «Китайські стандарти 2035», Китай прагне стати провідною індустріальною державою світу до 2049 року, до сторіччя народної Республіки.[47] Щоб розвинути свою владу та вплив за кордоном, Китай створював економічну залежність протягом десятиліття завдяки організованому поєднанню інвестицій, товарних і торгових угод і великих інфраструктурних проектів, які дозволили йому значно розширити свою потужність у Європі та Центральній Азії, в Африці, Азії та Латинській Америці.

Дослідження показують, що китайські кредитні контракти для фінансування інфраструктурних проектів у країнах, що розвиваються, часто є непрозорими, передбачають політичну обумовленість і чітко виключають

реструктуризацію боргу за допомогою багатосторонніх процедур. Стратегія економічної експансії супроводжується дипломатичними зусиллями, тиском і втручанням у внутрішні справи держав.[48]

У 2012 році Китай запустив формат 16+1, щоб збільшити вплив у країнах Центральної та Східної Європи, а також Південної Європи. Спочатку до нього входило п'ять балканських держав (Албанія, Боснія і Герцеговина, Північна Македонія, Чорногорія та Сербія), а також одинадцять держав-членів ЄС (Болгарія, Хорватія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина та Словенія).[49] Греція приєдналася в 2019 році після того, як Китай вклав значні інвестиції в країну.

Прем'єр Китаю щорічно зустрічається з політичним керівництвом залучених країн, у тому числі для обговорення ініціативи «Один шлях» (BRI), за допомогою якої Китай будує та розширює міжконтинентальні торговельні та інфраструктурні мережі з більш ніж 60 країнами Африки, Азії та Європи.[50] Міст Пупіна через Дунай у Белграді, шосе в Чорногорії, порт Пірей в Афінах, Залізнична лінія Лагос-Ібадан в Нігерії та залізнична лінія в Угорщині є прикладами китайських інвестицій в інфраструктуру. Вплив Китаю через інвестиції, спільні підприємства та кредитування в Центральній і Східній Європі та на Західних Балканах значно зріс. Ці зустрічі пропонують невеликим країнам прямий доступ до фінансування керівництвом Китаю, яке вони не могли отримати поодиночі.[60] Але останнім часом залучені уряди віднеслись до цих ініціатив більш критично. У лютому 2021 року шість з дванадцяти держав-членів ЄС оголосили, що вони не приєднаються разом зі своїми главами урядів, а братимуть участь лише на міністерському рівні, враховуючи суперечку та взаємні санкції через порушення прав людини проти уйгурів і вторгнення Китаю в Гонконг. Голова КНР Сі Цзіньпін вніс на переговори більш привабливі пропозиції, запропонувавши подвоїти імпорт сільськогосподарської продукції з країн-учасниць до Китаю протягом 5 років і спростити митні процедури. Він запропонував швидко поставити китайські вакцини на додаток до Угорщини та Сербії, які вже вели переговори про

контракти. Такі цілеспрямовані пропозиції під час кризи свідчать про те, що китайське керівництво використовує такий формат, щоб створити сильнішу політичну залежність і посягти політичний розкол.

У травні 2021 року Литва вийшла з формату 17+1 і потрапила під санкції Китаю. Міністр закордонних справ Литви Ландсбергис попередив, що «ЄС настав час перейти від розділюючого формату 16+1 до більш об'єднаного, а отже, набагато ефективнішого 27+1».[61]

Завдання для лідерів ЄС дійсно полягає в тому, щоб утримати ЄС єдиним перед Китаєм, зокрема, оскільки політичні наслідки мільярдних інвестицій Китаю в європейську інфраструктуру є відчутними. Зараз державні судноплавні компанії володіють значними пакетами акцій щонайменше в 13 європейських портах, а китайські постачальники телекомунікаційного обладнання Huawei і ZTE мають сильну присутність у Південно-Східній Європі, а також у Німеччині. Китайська компанія Huawei Marine Networks будує фінський проект цифрового кабелю «Arctic Connect» на крайній півночі Росії, який з'єднає Європу з Азією і є найдовшим підводним кабелем у світі. [62]

Також у рамках ініціативи «Один шлях» Китай надає енергетичну інфраструктуру та інвестує в мережі інших країн, щоб зменшити свою вразливість щодо постачання енергії. Коли країни відмовляються від контролю над своєю інфраструктурою і створюють потребу в довгостроковій співпраці, це потенційно впливає на їх незалежність і стійкість, враховуючи можливість відключення електромереж або блокування доступу до порту.

Дипломати бачать докази китайського впливу: Угорщина спочатку заблокувала європейські санкції через порушення прав людини проти уйгурів, а Греція виступила з заявою ЄС з критикою ситуації з правами людини в Китаї в Раді ООН з прав людини в 2017 році після того, як китайська міждержавна судноплавна компанія Cosco придбала контрольні пакети акцій грецького порту Пірей.[63]

Цитуючи високопоставленого чиновника, який бажає залишитися

анонімним: «Коли ми ведемо переговори в Брюсселі, Пекін часто фактично сидить за столом».

Крім інвестицій, Китай цілеспрямовано збільшував свій торговий слід. У відповідь на зусилля США та Європи зменшити економічну залежність від Китаю в жовтні 2020 року президент Сі Цзіньпін оголосив про мету посилення залежності інших країн від китайських ланцюгів поставок у журналі Qiushi Комуністичної партії Китаю.

Президент США Дональд Трамп наголосив на ідеї «роз'єднання» як стратегічного заходу для зменшення залежності від Китаю. У Європі занепокоєння щодо залежності набуло значної ваги під час кризи COVID-19, враховуючи дефіцит медичних матеріалів, тоді як політичні та економічні витрати сильнішого відокремлення від Китаю здаються непосильним.

Зараз Китай є найбільшим експортером товарів у світі, витіснивши Сполучені Штати як найбільшого торгового партнера для більшої частини світу. У рамках своєї глобальної стратегії Китай підписав торговельну угоду «Регіональне всеосяжне економічне партнерство» із союзниками США, такими як Японія, Південна Корея, Австралія та Нова Зеландія, у 2020 році. Це разом із оголошенням митної ініціативи з країнами Східної Європи, та ухваленням нових торгових угод з країнами Близького Сходу та Африки, регіональної угоди з Японією та Південною Кореєю. Все це показує, наскільки агресивно Китай розвиває свої економічні відносини. У 2020 році Китай також обігнав США та став найбільшим отримувачем прямих іноземних інвестицій.

Китай набирає ваги не лише в абсолютному та відносному економічному вимірі. Зростають також його військові інвестиції. Його декларовані витрати на оборону є другим за величиною у світі після США. За останні десять років оборонний бюджет зростає швидше, ніж валовий внутрішній продукт Китаю, і в 2020 році він досяг 252 мільярдів доларів США згідно з оцінкою Стокгольмського інституту миру. І все ж, його військове надолужування лише частково відображається в цих цифрах, оскільки фактичні витрати Китаю на оборону не настільки прозорі, як у західних

країнах.

Реалізація цієї довгострокової стратегії, яка спрямована на часткове злиття військового та цивільного секторів, ускладнює визначення кінцевої мети Китаю. Тому можна припустити, що на швидку модернізацію китайських військових витрачається більше, ніж свідчать офіційні дані. Не лише інвестиції Китаю, а й його політика також стає все більш агресивною. Китай вступив у військове зіткнення з Індією в Гімалаях у 2020 році і позбавив Гонконг, гарантованого договором, права на самовизначення після жорстокого розгону протестувальників і журналістів.

У Південно-Китайському морі, де суперечки з іншими прибережними державами щодо морської території є звичним явищем, військово-морський флот демонструє свою потужність, яка швидко зростає.[64] Крім того, військові кораблі, у тому числі китайський авіаносець, неодноразово брали участь у демонстраційних операціях поблизу Тайваню. Керівництво Китаю заявляє про суверенітет над де-факто самокерованим островом і все частіше критикує позицію США щодо Тайваню.

Зростання Китаю як військової сили не залишається безконтрольним. Індія збільшує витрати на оборону і прагне тіснішої співпраці з США, Австралією та Японією у спробі протистояти нарощуванню військ Китаєм.

І США, і Великобританія збільшили свою військову присутність у відповідь на зростаючу присутність Китаю. На запитання, чи стануть США на захист Тайваню в разі нападу Китаю, Джо Байден відповів, що США мають «зобов'язання це зробити».[65] Незважаючи на те, що ця заява, ймовірно, була зроблена «декларативно», ризик військового конфлікту між Китаєм і США та їх союзниками в Індо-Тихоокеанському регіоні зріс. Новий посол Китаю у Вашингтоні використав своє перше інтерв'ю ЗМІ в січні 2022 року, щоб попередити про можливість війни. У разі ескалації наслідки для європейських урядів будуть щонайменше потрійними: США можуть попросити їх ввести суворі економічні санкції або, у більш жорсткому випадку- спільні військові дії. Економічні витрати були б колосальними для Європи не тільки через

санкції та контрсанкції: через протоки в Індо-Тихоокеанському регіоні перевозиться до 30% міжнародної торгівлі товарами, які є незамінними для функціонування глобальної економіки.[65] Для повноцінної торгівлі потрібні безпечні та стабільні торгові шляхи, розвинені та стабільні міжнародні домовленості, процвітання яких безпосередньо залежить від безпеки, у тому числі від безпечних морських шляхів в Індо-Тихоокеанському регіоні.[66] Потреба європейців активніше та більш стратегічно співпрацювати в Індо-Тихоокеанському регіоні явно зросла.

3.3 Регіональний суперник Росія (станом до 24 лютого 2021 року)

Регіональний суперник Росія Росія перетворилася на дедалі небезпечнішого сусіда ЄС, про що свідчить нарощування військ на східному кордоні України та страх перед подальшим військовим втручанням в Україну. Росія є однією з провідних світових військових держав, поступаючись Індії за

військовими витратами. Вона стала домінуючим діячем на Близькому Сході, наприклад у Сирії, розвиток якої має вирішальне значення для ЄС.[65] Росія відігравала ключову роль у визначенні умов врегулювання конфлікту, тоді як ЄС та його держави- члени були відсутні в мирних переговорах. Крім того, Росія є основним постачальником енергії для ЄС, оскільки вона географічно найближча та найдешевша в плані транспортування енергоносіїв.

З 2014 року Росія підриває європейський порядок безпеки через анексію Криму та війну, яку вона відтоді розпалювала на сході України. [66] Взимку 2021-2022 років Росія зібрала війська на кордоні України та внесла пропозиції щодо реформування європейського порядку безпеки.

Таким чином, для ЄС значення подій в Україні виходить далеко за межі самої країни. Вони ілюструють, до якої міри європейський безпековий порядок впав у кризу після закінчення холодної війни і ставиться під сумнів Росією. У попередні роки напруженість між США та Росією вже підірвала обов'язкову силу важливих угод про контроль над озброєннями, таких як "Договір про збройні сили в Європі".[67] Тоді анексія Криму в березні 2014 року показала, що Москва не приймає вільних союзних рішень східноєвропейських країн, включаючи економічне, політичне та юридичне співробітництво.

Втручання Росії в Україну є порушенням міжнародного права, Гельсінських принципів та Будапештського меморандуму, які були опорами на порядок європейської безпеки з 1989 року.

Після того, як Росія офіційно приєдналася до G7 у 1998 році, перетворивши її на G8, анексія Москвою Кримського регіону України в березні 2014 року призвела до безстрокового призупинення її діяльності у цій групі.[98]

Росія також підтримує Білорусь, уряд якої з осені 2021 року використовував мігрантів з метою шантажу та навмисно перевозив тисячі мігрантів до Польщі та через кордон ЄС. Агресивна поведінка Росії зробила основне припущення політики східного сусідства ЄС застарілим, а саме про

те, що держави могли вільно обирати тісніші відносини з ЄС та вільно претендувати на членство в Євразійському союзі. [68]

Незважаючи на те, що метою ЄС залишається зміцнення відносин зі своїми східними партнерами та державами Центральної Азії, де вплив Росії та Китаю збільшується загрозливою швидкістю, ЄС став більш обережним. Союз недооцінив, наскільки конфронтаційно Росія сприймає кроки ЄС до своїх сусідів і який тиск зазнають ці країни.

Зокрема, заперечується не лише зближення з ЄС, а й політика Європи щодо самої Росії. Після закінчення холодної війни американці та європейці сподівалися, що Росія демократизується і стане партнером міжнародного порядку, очолюваного США.[69] Тому НАТО та ЄС створили різні механізми співпраці з Росією на рубежі тисячоліть. Основоположний акт НАТО-Росія 1997 року забезпечили надійне співробітництво у сфері безпеки протягом багатьох років.

Після терористичних атак 11 вересня 2001 р. Росія, яка більше не розглядалася як глобальний політичний та ідеологічний супротивник, відіграла важливу роль для НАТО в забезпеченні матеріально-технічної бази американських та європейських військ в Іраку та Афганістані через повітряний простір Росії.[70]

Окрім боротьби з тероризмом та спроб стабілізувати ситуацію на Близькому Сході, особливе значення мала співпраця з питань нерозповсюдження ядерної зброї. Незважаючи на російське втручання в грузинську ситуацію в серпні 2008 року, ЄС і Росія продовжували будувати стратегічне партнерство, визнаючи взаємну залежність і переваги сусідства у співпраці. Це включало посилення співпраці в галузі економіки, торгівлі, енергетики та клімату, досліджень освіти та культури. Європейський Союз підтримав вступ Росії до Світової організації торгівлі (СОТ) у 2012 році, відкрито обговорювалася можлива зона вільної торгівлі від Лісабона до Владивостока.[71]

Але внутрішні події показали, що внутрішня політика Росії розвивалася

не так, як сподівалися її західні партнери. Кремль посилив контроль над ЗМІ та організаціями громадянського суспільства, а також політичними опонентами. Паралельно з незаконною анексією Криму та підтримкою сепаратистів на Донбасі Росія розширила свої гібридні атаки на ЄС та його східних сусідів, поєднуючи кібератаки, кампанії дезінформації та маніпулювання соцмережами. Ставало відомо про все більше випадків спроб подібного впливу.

Виборча кампанія Еммануеля Макрона 2017 року була мішенню російських спроб хакерства та пропагандистських кампаній, а розвідувальні служби США підтвердили, що хакерські групи за замовленням Москви втрутилися у виборчу кампанію 2016 року, щоб похитнути довіру до американської демократії, очорнити кандидата в президенти від Демократичної партії, її лідера Гіллари Клінтон. [72]

Сьогодні Росія спричиняє невизначеність, зриви та живить внутрішні розбіжності в країнах-членах ЄС та в сусідніх країнах кількома способами, такими як зброя мігрантів, і може використовувати поставки газу до кількох європейських країн як важелі впливу на конфлікт в Україні. В умовах дефіциту пропозиції та рекордно високі ціни на газ в ЄС, Росія використовує свої геополітичні важелі впливу.[73] Санкції з боку США та ЄС та контрсанкції, які, можливо, призведуть до ще більших перебоїв у постачаннях енергоносіїв із припиненням поставок у разі ескалації російського втручання в сусідні з ЄС країни, і в першу чергу в Україну, можуть значною мірою вплинути на відновлення економіки ЄС та її соціальну стійкість.[74] Хоча ЄС намагався зменшити свою залежність від російського імпорту природного газу, Росія продовжує постачати понад 40% споживання газу в ЄС.

3.4 Загроза демократії та поширення цифрового авторитаризму

Прогресивна діджиталізація є особливим викликом для демократії, оскільки авторитарні політики в усьому світі використовують технології для консолідації своєї влади. Тим часом у демократичних країнах такі технології можна використовувати для підвищення прозорості та для участі громадян в управлінні, але завжди існує ризик неправомірного використання, наприклад, у персональних цілях.

Технологічне лідерство таких держав, як Китай, США та в деяких областях- лідерство Росії, у поєднанні з їх різкою готовністю використовувати

цифрові засоби влади, значною мірою визначає міжнародне середовище, в якому сьогодні працює Європа.[75] Китай прагне до глобального технологічного домінування, інвестуючи великі кошти у свій внутрішній технологічний сектор і намагаючись встановити глобальні стандарти, в тому числі щодо управління Інтернетом.

Президент Сі Цзіньпін оголосив про свій план перетворити Китай на «кібер-світову державу».[76] З точки зору КПК, цифровий простір має контролюватися партією, щоб зберегти контроль над громадянами. Тому технології та регулювання розробляються відповідно до авторитарних принципів. Сьогодні Китай і Захід змагаються за те, чи приєднаються інші держави до цифрового авторитаризму Китаю, чи залишаться у демократичному таборі. Китай вкладає значні кошти в розвиток цифрової інфраструктури за кордоном, наприклад, у країнах, що розвиваються.

Це не тільки зміцнює автократичних правителів, але також дає Пекіну важелі впливу та прямий доступ до інформації. В рамках Організації Об'єднаних Націй Пекін тим часом блокує спроби розробити вільний, відкритий і справедливий кіберпростір, а також захищається у віртуальному просторі та в інших місцях від будь-яких спроб посилити права людини.[77] Внутрішньо, китайський уряд став більш репресивним, використовуючи для цієї мети технологічні інновації. Завдяки своїй сукупності «ринку даних» і фінансової потужності Пекін створює широкі механізми контролю, які перекривають населення та економіку. Під приводом забезпечення безпеки та справедливості використовуються технології моніторингу та відстеження для забезпечення відповідної поведінки. Боротьба з пандемією COVID-19 була використана як додаткове виправдання для подальших істотних обмежень конфіденційності.[78]

Широкомасштабний протест став майже неможливим, оскільки канали зв'язку і особливо соціальні мережі перебувають під майже повною цензурою та контролем. Запровадження спостереження на основі даних також впливає на європейські компанії, які повинні підкорятися стандартам, що суперечить західним уявленням про належне управління, та конфіденційність. І Росія, і Китай посилили стеження за Інтернетом у 2018 та 2020 роках відповідно до всеосяжних законів про кібербезпеку. У Китаї оператори мереж і компанії соціальних мереж зобов'язані зберігати всі дані. Держава має доступ до даних, і будь-який контент, заборонений режимом, має бути негайно видалений. Влада придушила використання тунелів віртуальної приватної мережі (VPN) для обходу китайської мережі, залишивши китайських користувачів значною мірою відрізнаними від відкритого, плюралістичного Інтернету, в той час як доступ іноземних компаній до цифрових і телекомунікаційних ринків Китаю

залишається обмеженим через навмисну заборону. [79]

Експорт таких технологій, як розпізнавання обличчя, програми визначення місцезнаходження, відеоспостереження з високою роздільною здатністю, інструменти злому та програми, що використовуються для онлайн-цензури, які допомагають автократичним правителям, зростає, оскільки репресивні режими прагнуть краще прогнозувати та придушувати масові протести або контролювати політичних опонентів та громадян і групи суспільства.

Як зазначає неурядова організація Freedom House, Пекін пропонує технологічні продукти, що підтримують автократію, в комплекті з навчанням щодо цензури та стеження, для державних службовців дружніх автократій або тих держав, які хочуть бути такими.[80] Технології спостереження китайського виробництва, все частіше поєднується з розпізнаванням обличчя та моніторингом мобільного телефону.

В останні роки все більш помітним стає ще один фактор, а саме цілеспрямоване поширення дезінформації та глибоких фейків, що підриває довіру суспільства до політичних інститутів та всередині суспільства. Угорщина є прикладом у ЄС, де в державних та пов'язаних із державою ЗМІ виявлено кампанії дезінформації. Кібератаки, які важко передбачити, також дестабілізують демократії та довіру до обраних ними політиків та інституцій.

Протягом десятиліть європейці сприймали демократію як належне не лише в Європейському Союзі, а й як основу оборонного альянсу НАТО. Демократія вважалася джерелом сили для Заходу у формі м'якої сили, що привертала увагу держав, які самі перебували, або перебувають у демократичному перетворенні.

Протягом кількох років демократії в усьому світі відступають – дедалі більше держав стають авторитарними режимами. Навіть деякі європейські демократії перебувають у обороні, оскільки популісти систематично їх демонтують. Найбільшим шоком для світової демократичної спільноти стало те, як Дональд Трамп завдав шкоди демократії США під час перебування на посаді.[81] Значна частина його впливу залишається, незважаючи на зусилля Джо Байдена подолати глибокий розкол у суспільстві та системі прийняття політичних рішень. Теорії поляризації та змови продовжують поширюватися, а політичні норми продовжують зневажати. Сьогодні незрозуміло, чи зможе Байден подолати ці настрої, боротися з нині глибоко вкоріненими мережами прихильників авторитаризму Трампа та відновити довіру до політичної системи завдяки своїй здатності до формування політики.[82]

Фундаментальні норми також знаходяться під тиском всередині ЄС. Розмивання верховенства права в Угорщині після того, як Віктор Орбан вдруге

став прем'єр-міністром 29 травня 2010 року, є найяскравішим прикладом. Маючи більшість у дві третини голосів у парламенті, він запровадив конституційні та законодавчі зміни, які послаблюють демократичні інститути, обмежують основні права та поділ влади, наприклад, шляхом виборчої реформи та нових законів про ЗМІ. Він різко обмежив роль Конституційного суду, поставив під загрозу незалежність судової влади та порушив право на свободу вираження поглядів. Freedom House оцінили Угорщину як напівавторитарний режим.[83]

У Польщі також засуджують демонтаж демократії та верховенства права. Більше того, Словаччина та Мальта зазнають тиску після вбивств журналістів-розслідувачів не лише тому, що свобода преси знаходиться під значною загрозою, а й через масову корупцію, яка також є великою проблемою в Румунії та Болгарії.

Захист верховенства права та демократії в ЄС є центральним для функціонування європейської правової системи та європейської згуртованості. Це включає єдиний ринок, який не може функціонувати за кордоном, якщо в державах-членах не забезпечені верховенство права та обов'язкова сила права ЄС. Якщо окремі країни ЄС не дозволяють судам судити незалежно, ЗМІ вільно повідомляти, проводити вільні та чесні вибори, а громадяни піддаються свавільним діям держави та нерівному ставленню, тоді ЄС підриває та позбавляє себе легітимності виступати за верховенство права та права людини на світовій арені.

Розділ IV. Заходи, які ЄС може вжити для подолання політичної кризи. Зміна парадигм з огляду на геополітичний розвиток подій

Складні нові виклики та дедалі більш конфліктне геополітичне та гео економічне середовище мають далекосяжні наслідки для формування політики ЄС та його держав-членів, яким доведеться думати про те, як розробити та сформулювати пріоритети політики для захисту інтересів ЄС та національних інтересів. Економічний порядок після Другої світової війни, а також внутрішні органи влади та зовнішні інструменти ЄС не були розроблені

для геополітичного світу, з яким ми стикаємося сьогодні.[84]

Зовні у центрі уваги була економічна відкритість, яка обіцяла виграти у добробуті, але також створювала взаємозалежність у Європі та в усьому світі. Міжнародні економічні відносини, зокрема торгівля та політика валютного курсу, ґрунтувалися на правилах, підкріплених економічними, а не стратегічними зовнішньополітичними міркуваннями. Деякі інструменти, які могли б служити ЄС у геоекономічному світі, залишалися недостатньо розробленими. Більше того, політики давно очікували, що економічна відкритість підтримає трансформацію системи, наприклад, у Росії, і в кінцевому підсумку призведе до трансформації Китаю до західної моделі. [85] Очікувалося, що взаємозалежність принесе більше стабільності, оскільки передбачалося, що взаємний інтерес до співпраці зросте.

Зростаюче суперництво Китаю зі США, а також численні конфлікти Європи з Росією довели, що ці припущення помилкові. Сьогодні очевидно, що економічна інтеграція та зростання заможного середнього класу не завжди призводять до очікуваного руху до більшої демократії, причому Китай є найбільш помітним випадком.[86] Тим часом, навіть у межах ЄС демократія та верховенство права, обидва фундаментальні принципи функціонуючого ЄС, до яких підписався кожен член при вступі, кидаються під сумнів політичними акторами, які дотримуються авторитарного чи неліберального бачення держави та суспільства.

Хоча обидва є фундаментальними принципами функціонуючого ЄС, які кожен член прийняв після вступу до цього утворення, Європейський Союз не створив потужних інструментів для їх захисту, оскільки навряд чи можна було уявити, що держава відійде від них настільки далеко, що знадобляться механізми санкцій для забезпечення їх дотримання.

В останні роки була розроблена низка кроків, котрі наздолюжують ці прогалини. Європейські та національні закони про ланцюги поставок додатково зобов'язують компанії гарантувати дотримання прав людини, верховенства права та демократичних принципів при виборі ділових відносин. Важливим питанням є занепокоєння тим, що національні та регіональні вибори в країнах-членах ЄС можуть бути проведені не належним чином.[87]

У геополітичному та геоекономічному середовищі, окресленому вище, конфлікти стають все більш частими та складнішими, невизначеність зростає, а уряди стикаються з численним тиском, що ускладнює довгострокову орієнтацію політики. Як у країнах із середнім рівнем доходу, так і в країнах, що розвиваються, виникає тривожна картина, яка свідчить про те, що ми маємо справу не з короткостроковим явищем, а з довгостроковою проблемою. Проблема полягає не в розбіжності в доходах або багатстві в статичному

порівнянні, а в розбіжних життєвих можливостях. Країни, що розвиваються, матимуть дедалі більші проблеми з участю у глобальних ланцюгах створення вартості через трудомістке виробництво, оскільки технології та цифровізація розвиваються, що прискорилося під час пандемії.

Початкова нездатність ЄС реагувати на пандемію по-європейськи була швидко самовиправлена, наприклад, шляхом створення європейських закупівель медичних товарів, включаючи вакцини, і, що найважливіше-створення фонду відновлення розміром 750 мільярдів євро. Незважаючи на те, що цей фонд робить надзвичайний внесок, все ж існує ризик дестабілізації всередині суспільства через соціальні та економічні наслідки пандемії.

Якщо соціально-економічні розбіжності, песимізм людей щодо свого майбутнього, а також політична поляризація продовжують зростати, зовнішні гібридні втручання, такі як поширення дезінформації, можуть мати негативні наслідки навіть у стабільних демократіях. Це може вплинути на європейське та міжнародне співробітництво, що негативно вплине на довіру до національних осіб, які приймають рішення, а також до європейських та міжнародних інституцій.

Оскільки великі транснаціональні виклики вимагають широкої співпраці, щоб запобігти розгортанню криз клімату та сталого розвитку, ця тенденція викликає занепокоєння.

4.1 Підвищення стійкості та згуртованості

Складне та нестабільне середовище загроз впливає на здатність ЄС та його держав-членів забезпечити стабільність. В епоху гібридної війни уряди можуть лише обмеженою мірою запобігти загрозам для суспільства, економічних систем, цифрової або фізичної інфраструктури.[87] Вони більше не можуть виконувати свою захисну роль так всебічно, як раніше. Якщо вразливість не може бути усунена, необхідно посилити здатність країн ЄС «відновитися».[88] У новому середовищі загроз державні органи частково покладаються на економічних суб'єктів для підвищення стійкості, наприклад,

інвестуючи у відновлення функціонуючої цифрової та фізичної інфраструктури для енерго та водопостачання, транспорту та охорони здоров'я. Терористичні атаки в кількох державах-членах продемонстрували важливість міцного суспільства, яке швидко відновлюється після нападів і повертається до нормального життя якомога швидше, не перетворюючи свій страх на агресію чи екстремізм, не послаблюючи демократично обраних осіб, які приймають рішення, або саму демократичну систему.

Такі заходи підкреслюють важливість готовності та політичного порядку денного, в якому пріоритетними є соціальна згуртованість, а також соціально-економічна та демократична стабільність. На цьому тлі та, враховуючи інтеграцію в ЄС ринків та єдиної валюти та її управління, що обмежує спроможність урядів впливати на економічний та соціально-економічний розвиток в інтегрованому економічному просторі, ЄС має здійснювати більш активний економічний та соціально-політичний порядок денний.[89]

Фінансова, боргова та банківська криза після 2008 року та пандемія через 10 років мають дві спільні риси – вони призвели до економічного колапсу історичних розмірів і продемонстрували, як неповна інтеграція може загрожувати статусу кво. У той час як євро був майже знищений через боргову та банківську кризи, які почалися в 2010 році, оскільки не було європейських стабілізаційних інструментів для подолання криз такого роду, пандемія COVID-19 також стала серйозним викликом для досягнутої інтеграції. [89]

COVID-19 показав очевидним, що ЄС потрібна політика охорони здоров'я, крім боротьби з гострою пандемією, щоб захистити населення та зберегти єдиний ринок ефективним.[102] Під час кризи внутрішнього боргу були винесені аналогічні уроки та вжито заходів, а саме оснащення єврозони інструментами управління кризою та проведено супутні політичні заходи.

4.2

Захист

демократії

Останніми роками Європейський Союз вжив заходів для зміцнення своєї демократичної стійкості, і на додаток до існуючих механізмів має бути впроваджено більше.[101] Шведська ідея «агентства психологічного захисту» може бути створена в Європі для підтримки відкритих суспільств, свободи вираження поглядів та незалежності політичної волі. Таке «агентство» могло б виявляти та діяти проти дезінформації та інших форм впливу. [90]

З огляду на внутрішній вимір цього іноземного впливу, Іншою ефективною тактикою було б публічне виявлення джерел пропаганди, наводячи дуже конкретні приклади, для органів ЄС та національних органів влади. Наприклад, вони могли б назвати ЗМІ, які протягом 3 місяців піддали

цензурі спалах кризи COVID-19 у Китаї, або ті, які транслиували зізнання, примушені під катуваннями.

До прикладу, США визначили китайські ЗМІ (15 лише у 2020 році) як «іноземні представництва», підірвавши їх авторитет як джерела інформації. Прозорість китайських організацій в ЄС також має бути забезпечена. Щоб обмежити можливості для шпигунства та поширення масової системи контролю інформації Китаю, китайським телекомунікаційним компаніям слід заборонити доступ до європейської інфраструктури, Оскільки захист демократії є спільним політичним інтересом по обидва боки Атлантики, ЄС і США повинні співпрацювати на платформах для модерації контенту та видалення ненависті та фейкових новин, оскільки саме тут відбувається дуже згубна інформаційна війна. [90]

Наповнені ненавистю коментарі та дезінформація можуть націлюватись на людей безпосередньо через їхні мобільні телефони. Також слід активізувати спільні дії проти кіберзагроз, у тому числі шляхом розширення використання складного штучного інтелекту.[91] США та ЄС повинні працювати разом, щоб зробити штучний інтелект та інші ІТ-системи та критичну інфраструктуру менш вразливими, зосередившись на захисті потоків конфіденційних даних.

4.3 Ретельний вибір партнерів

ЄС та його держави-члени зараз мають працювати з трьома основними гравцями – Китаєм, Росією та США. Китай є ключовим економічним партнером, що розвивається, від якого Європа залежить також у таких сферах, як технології.[92] Це також все більш небезпечний системний конкурент і загроза безпеці. Останнє справедливо і для Росії через зростання її агресивності. Але існує також сильна взаємозалежність з Росією через її експорт енергоносіїв до ЄС.[93] США під нинішнім керівництвом продовжують залишатися найбільшим постачальником безпеки та найважливішим економічним партнером. Це ключовий союзник ЄС у управлінні транснаціональними ризиками та кризами, а також захисті ліберальних демократичних норм та управління. Тому тісні відносини зі США є чітким стратегічним вибором для ЄС.[94]

Однак стосунки ЄС із США потенційно є дуже крихкими в

середньостроковій перспективі, через внутрішню ситуацію в США, яка може призвести до виборів президента у 2024 році. Це фактор підриває демократію всередині країни, руйнує ліберальний міжнародний порядок та “озброює” економічні зв’язки які згодом можуть діяти проти ЄС.

Поки що ЄС не має альтернативи, як продовжувати співпрацю без США як безпекового, оборонного та економічного партнера. Але попри це, ЄС має проводити свою політику, яка збільшує стійкість і здатність діяти, щоб підготуватися до сценарію “віддалення” від адміністрації США, яка може настати в штатах на початку 2025 року. [95]

ЄС має, по-перше, стати найбільш вірогідним, послідовним і цікавим партнером для США. Це означатиме тіснішу та більш збалансовану співпрацю в галузі оборони та безпеки, По-друге, ЄС має зменшити власну вразливість на випадок, якщо США знову відвернуться від Європи. Європейські уряди та ЄС повинні встановити міцніші зв’язки з такими однодумцями, як Японія, Південна Корея та Австралія. Тайвань також є важливим партнером для ЄС, але якщо Китай поставить Тайвань під свій контроль, залежність ЄС від імпорту технологій з Тайваню стане надто ризикованою. Ці геополітичні події та можливі сценарії дедалі більше спричинені кризою та несприятливим міжнародним середовищем. Вони дають дуже вагомні аргументи для того, щоб ЄС став більш самодостатнім і конкурентоспроможним у сфері технологій, цифрових технологій, оборони, енергетики, охорони здоров’я та інших сферах, у яких відключення надання поставок може бути дуже шкідливим для ЄС.[101]

Географічно вплив силових ігор і питання про те, як ЄС може розвинути свою здатність діяти, стосується не лише країн-членів ЄС. Здатність ЄС впливати на розвиток подій у сусідньому регіоні знизилася, оскільки Росія та Китай розширюють свій вплив. ЄС та його уряди намагаються виправити свій курс, оскільки їм не вдалося провести стратегічну інвестиційну політику, яка б запропонувала альтернативу китайським грошам на Західних Балканах, у Центральній Азії та в Африці. Ціна для європейців за відновлення впливу в цих регіонах сьогодні набагато вища, ніж це було б у минулому, коли присутність Китаю не була настільки значною.[96]

Гнучка підтримка таких криз, як нинішня пандемія, а також стратегічне фінансування інфраструктурних проєктів, дозволить ЄС відновити довіру до нього як до м'якої сили і допоможе протистояти зростаючому впливу Китаю або Росії.

Перспективи західнобалканських країн щодо вступу до ЄС останніми роками зменшилися через події як в ЄС, так і в деяких країнах, які бажають приєднатися. Підтримуючи проєкти регіональної інтеграції, такі як «Відкриті

Балкани».[97] Допомагаючи будувати залізницю та впроваджуючи підтримку у регіональному розвитку як частину «зеленого переходу», ЄС може розширити співпрацю між балканськими країнами і в кінцевому підсумку наблизити їх до вступу до ЄС.

4.4 Використання власних переваг та “м’якої сили”

Серед найбільш невідкладних заходів, які ЄС міг би вжити, — це підвищення своєї ролі центру знань та важливості Європейського Союзу як навчальної платформи.[100] Гарним прикладом можуть бути лабораторії, де можна спостерігати найкращі практики, так і невдачі та помилки. Досвід, який накопичує кожна держава-член, може бути використаний для спільноти, яка стикається з подібними проблемами.

У зв’язку з цим і ґрунтуючись на своєму багатому досвіді технічного та наукового співробітництва, ЄС має взяти на себе провідну роль у зборі даних, пов’язаних з епідеміологічними ризиками та кризами.

Важливою є також розробка інституційних змін, які можуть бути корисними в сферах цивільного захисту, а також у сфері прогнозування та моніторингу криз.

Останнє, але не менш важливе, - дослідники також наголошують на потенціалі ЄС щодо надання політичних орієнтирів та його ролі у зменшенні негативного зовнішнього впливу національних рішень та навпаки - посиленні позитивних.[98]

У просторі широко лунала думка, що криза COVID-19 піддає випробуванню деякі з основних цінностей, на яких базується ЄС, як от верховенство права, повага до особистості та захист демократії. Деякі з поточних надзвичайних заходів навіть можуть зашкодити таким ключовим досягненням ЄС, як єдиний ринок і свобода пересування. Тому важливо наголосити на необхідності побудови європейського нарративу, заснованого на уявленнях про взаємність та солідарність.[5]

Варто також впровадити механізми, щоб протистояти відродженню націоналізму та відчутній слабкості в порівнянні з із швидкими діями авторитаризму.

ЄС має також змінити свою політику щодо третіх країн і, зокрема, щодо сусідніх країн. Необхідне повернення до політики підтримки демократії та верховенства права. Прагматичний підхід до стійкості зазнав невдачі. Тому повернення позитивних умов як життєво важливого інструменту ЄС потребує перегляду.

Важливим є також вклад соціальних наук. Серед перших завдань соціальних наук має бути сприяння довгостроковому мисленню, незважаючи на нинішню необхідність термінового реагування. У момент, який може викликати глибокі зміни, довгострокове мислення може закласти основу для побудови більш стійкої екосистеми для механізмів реагування на надзвичайні ситуації. Вона могла б краще підготувати прийняття політичних рішень,

даючи поради щодо процесів або оцінюючи довгострокові наслідки. [99] Це могло б дати необхідну освіту для тих, хто приймає рішення, щоб краще розуміти складність систем, з якими вони мають справу.

Нинішня криза також породжує кілька питань, з якими суспільствознавцям слід боротися. Порівнюючи, наприклад, пандемічну кризу з кліматичними дебатами, залишається незрозумілим, чому люди, здається, можуть сприйняти жорсткий карантин краще, ніж порівняно невеликі, звичні коригування задля захисту клімату.

Висновки

У дослідженні зроблено висновки, які розв'язують поставлені завдання:

1. Реакція ЄС на коронавірус включала заходи охорони здоров'я, прикордонні та мобільні заходи, економічні заходи, сприяння дослідженням, у тому числі щодо вакцини, та боротьбу з дезінформацією. Механізм комплексного реагування на політичну кризу був запущений дуже рано. Крім цього, доволі швидко було впроваджено низку економічних відповідей ЄС на коронавірус із вичерпним каталогом економічних інструментів і програм. Також Європейська Рада розпочала комплексну економічну політику, яка значною мірою покладалася на механізми, які були створені після кризи євро.

2. Поки що ЄС продемонстрував свою здатність адекватно реагувати на кризу, спричинену COVID-19. Координація між державами-членами дуже щільна, і, зазвичай, йде жвава дискусія про найкращий шлях відновлення. Внутрішня згуртованість, підтримка прав людини та демократії, сильна роль ЄС у глобальному врядуванні є передумовами для повного відновлення Союзу від кризи COVID-19, а також для підвищення його потенціалу як нормативної та трансформаційної сили в процесі глобалізації в сучасному суперечливому і складному світі.

3. Причинами політичної та безпекової кризи слід насамперед вважати несвоєчасне та неефективне поширення політики демократизації на сусідні з ЄС території. Важливим критерієм також став занепад демократії та постійне збільшення авторитарних режимів, в тому числі навіть на теренах Європи, недосконалість та несвоєчасність механізмів реагування на політичні, економічні та біологічні кризи. Необхідне чітке усвідомлення того, що для співпраці із союзниками по всьому світу під час системної конкуренції, враховуючи відносне зниження економічної, оборонної та демографічної потужності ЄС, йому необхідно ефективніше використовувати наявні ресурси. Посилене європейське співробітництво та більш розумне об'єднання ресурсів у сфері оборони, досліджень та розробок можуть компенсувати принаймні частину втрати відносної ваги за умови, що уряди країн-членів ЄС визнають свою середньо та довгострокову зацікавленість у цьому, та досягнуть успіху у кращому співробітництві.

Оскільки єдиний ринок і його єдина торговельна політика є найважливішим активом ЄС у зростанні геополітичної конкуренції, внутрішня політика ЄС, яка підтримує згуртованість, зокрема під час подвійного виклику: пандемії та цифрового переходу, стає все більш актуальною.

4. Очевидним є також те, що ЄС має діяти більш суворо щодо захисту демократії всередині країни і проводити політику нульової терпимості до будь-якої спокуси авторитарного правління в будь-якій державі ЄС.

Повинна впровадитись політика, результатом якої стане асоціація в населення поняття «економічної підтримки» у зв'язку з вірусом COVID-19 з демократичними цінностями та захистом громадянських прав, прав людини та верховенства права. Довіра до Європейського Союзу значною мірою залежить від боротьби з неліберальними демократіями та будь-якої тенденції до обмеження основних прав населення.

ЄС має, по-перше, стати найбільш вірогідним, послідовним і цікавим партнером для США. Це означатиме тіснішу та більш збалансовану співпрацю в галузі оборони, охорони здоров'я та безпеки. По-друге, ЄС має зменшити власну вразливість на випадок, якщо США знову відвернуться від Європи. Європейські уряди та ЄС повинні встановити міцніші зв'язки з такими однодумцями, як Японія, Південна Корея та Австралія, та разом вдосконалювати та впроваджувати політику “м'якої сили”

Зрозумілим є також те, що роль ЄС у сфері охорони здоров'я слід збільшити. Приватизація значної частини сектору охорони здоров'я в багатьох країнах-членах повинна бути переглянута та має відповідати цілі швидкого забезпечення здоров'я населення.

Список використаних джерел

1. «COVID-19 and No One's World: What Impact for the European Union»?
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
https://www.jstor.org/stable/26937607?seq=1#metadata_info_tab_contents
2. Florence Gaub and Lotje Boswinkel, “Who's First Wins? International Crisis Response to COVID-19,”
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
[www.iss.europa.eu/content/who%E2%80%99s-first-wins-international-crisisresponse-covid-19.](http://www.iss.europa.eu/content/who%E2%80%99s-first-wins-international-crisisresponse-covid-19)

3. The economic impact of COVID-19 on the EU: From the frying pan into the fire
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
https://www.epc.eu/content/PDF/2020/Economic_impact_of_COVID19_on_EU.pdf
4. THE EU RESPONSE TO THE COVID-19 PANDEMIC ACHIEVING RELEVANCE, MOBILISING SOLIDARITY AND PREPARING FOR THE FUTURE
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/66789/PB_2020_01_STG.pdf?sequence=1
5. EUROPE AND THE COVID-19 CRISIS: THE CHALLENGES AHEAD
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2020/09/PI2020-20_Europe-and-the-Covid-19-crisis.pdf
6. “Coronavirus: European Solidarity in Action,”
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/coronavirus-europeansolidarity-action_en.
7. Potential impacts of COVID-19 on regions and cities of the EU
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/IMPACTS-COVID-19.pdf>
8. International Federation of Journalists. Exposed: The crisis facing journalism in the face of Covid-19.
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
<https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/exposed-the-crisis-facing-journalism-in-the-face-of-covid-19.html>
9. International Federation of Journalists. COVID-19 has increased gender inequalities in the media, IFJ survey finds.
[Электронный ресурс]: Режим доступа:
<https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/covid19-has-increased-gender-inequalities-in-the-media-ifj-survey-finds.html>
10. Khan, N. Analysing social media response to COVID-19 misinformation.

- [Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://www.ha-asia.com/analysing-social-media-response-to-covid-19-misinformation/>
11. Reporters Without Borders. (n.d., a). #Tracker_19: Live updates of Covid-19 impacts of press freedom.
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://rsf.org/en/tracker19-Coronavirus-Covid19>
12. Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (n.d). What are human rights?
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://www.ohchr.org/en/issues/pages/whatarehumanrights.aspx>
13. Hugh M. COVID-19 and the media: A pandemic of paradoxes
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
https://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/2021/04/2990-Covid19_and_the_media_FINAL_singlepages.pdf
14. Lygnerud Boberg, Legal frameworks: The nexus of gender-based violence and media. International Media Support.
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://www.mediasupport.org/publication/legal-frameworks-the-nexus-of-genderbased-violence-and-media/>
15. David Y., Sommerlad E. Media and Information in Times of Crisis: The Case of the Coronavirus (COVID-19)
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
https://www.researchgate.net/publication/343738091_Media_and_Information_in_Times_of_Crisis_The_Case_of_the_COVID-19_Infodemic
16. Веселовський А., Александров О., Орлик В. ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА РОЗВИТОК ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
[Електронний ресурс]: Режим доступу:
<https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-05/covid-i-globalni-procesy-1.pdf>

17. Європа і коронавірус. Вдала антикризова стратегія ЄС і що говорять аналітики
Режим доступу:
https://24tv.ua/investment/yeuropa_i_koronavirus_naskilki_vdala_antikrizova_strategiya_yes_i_shho_govoryat
18. Емерсон М. Вірус як виклик єдності: якою буде антикризова стратегія ЄС.
Режим доступу:
<https://www.euointegration.com.ua/experts/2020/04/9/71085,39/>
19. Артеменко Р. ПАНДЕМІЯ COVID-19 ЯК ВИКЛИК ЄДНОСТІ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ПОШУК ШЛЯХІВ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ
Режим доступу:
<https://jpl.donnu.edu.ua/article/view/9539>
20. Долбнєва Д.В. Вплив «Covid-19» на економіку країн світу
Режим доступу:
https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-1_0-pages-20_26.pdf
21. European Defence Agency Priority setting.
Режим доступу:
<https://eda.europa.eu/what-we-do/EU-defence-initiatives/prioritysetting>
22. Schraff, D., ‘Political Trust during the COVID-19 Pandemic: Rally around the Flag or Lockdown Effects?’, Europe Journal of Political Research, 2020,
Режим доступу:
<https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12425>
23. Schwarzer, D., ‘Europe’s Geopolitical Moment’, Internationale Politik Quarterly (IPQ), 2021,
Режим доступу:
<https://ip-quarterly.com/en/europes-geopolitical-moment>

24. Stockholm International Peace Research Institute, World military spending rises to almost \$2 trillion in 2020, 2021,
Режим доступа:
<https://www.sipri.org/media/press-release/2021/world-military-spending-rises-almost2-trillion-2021>
25. Transparency International, Corruption Perception Index, 2020,
Режим доступа:
<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nz>
26. Treaty of the European Union, Consolidated version, 2012,
Режим доступа:
https://eurlex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF
27. US Department of State, Blue Dot Network, U.S. Department of State, Washington D.C., 2021,
Режим доступа:
<https://www.state.gov/blue-dot-network>
28. Wainer, D., ‘More Nations at UN Line Up to Criticize China’s Xinjian Moves’, Bloomberg, 2021,
Режим доступа:
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-10-21/criticism-of-china-s-actions-in-xinjianggrows-at-united-nations>
29. Watt, S., ‘A curated guide to major national security news and developments over the past 24 hours, Early Edition: May 27, 2021.’ Just Security.
Режим доступа:
<https://www.justsecurity.org/76660/early-edition-may27-2021>
30. Morandini, MC., Thum-Thysen, A., Vandeplas A., ‘Facing the Digital Transformation: are Digital Skills enough?’, European Commission Economic Brief, No. 054, 2020,

- Режим доступа:
https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/eb054_en.pdf
31. Milesi-Ferretti, G. M., A most unusual recovery: How the US rebound from COVID differs from rest of G7, 2021,
Режим доступа:
<https://www.brookings.edu/experts/gian-maria-milesi-ferretti/>
32. Lau, S., Lithuania pulls out of China’s “17+1” bloc in Eastern Europe, Politico, 2021,
Режим доступа:
<https://www.politico.eu/article/lithuania-pulls-out-china-17-1-bloc-eastern-central-europe-foreignminister-gabrielius-landsbergis/>
33. Kudzko, A., & Markowitz, S., Coronavirus sees approval-rating soar for EU leaders, EU Observer, 2020,
Режим доступа:
<https://euobserver.com/opinion/14799>
34. Krzyzak, K., ‘Bulgaria set to follow Hungary, Poland in raid of second-pillar pensions’, IPE Magazine, 2014,
Режим доступа:
<https://www.ipe.com/bulgaria-set-to-follow-hungary-poland-in-raid-of-secondpillar-pensions/10005956.article>
35. Koester, G., Benatti, N., Vlad, A., Assessing wage dynamics during the COVID-19 pandemic: can data on negotiated wages help?, European Central Bank Economic Bulletin, No. 8/2020, 2020,
Режим доступа:
https://www.ecb.europa.eu/pub/economicbulletin/focus/2021/html/ecb.ebbox202008_07~e846adc8b2.en.html
36. International Monetary Fund, Datamapper, 2022,
Режим доступа:

<https://www.imf.org/external/datamapper/PPPSH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD>

37. Gozgor, G., 'Global Evidence on the Determinants of Public Trust in Governments during the COVID-19', Applied Research in the Quality of Life, 2021,
Режим доступа:
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11482-020-09902-6>
38. Gelpert, A., Horn, S., Morris, S., Parks. B. & Trebesch, C., How China Lends: A Rare Look into 100 Debt Contracts with Foreign Governments. Peterson Institute for International Economics, Kiel Institute for the World Economy, Center for Global Development, and AidData at William & Mary, 2021,
Режим доступа:
<https://www.cgdev.org/publication/how-china-lends-rare-look-into-100-debt-contracts-foreigngovernments>
39. Freedom House, Nations in Transit 2021 – Hungary, 2021
Режим доступа:
<https://freedomhouse.org/country/hungary/nations-transit/2021>
40. Freedom House, Nations in Transit 2020: Dropping the Democratic Façade, 2020,
Режим доступа:
<https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2020/dropping-democratic-facade>
41. Fazekas, M. e., Are EU funds a corruption risk? The impact of EU funds on grand corruption in Central and Eastern Europe, Corruption Research Center Budapest, 2014,
Режим доступа:
https://www.researchgate.net/publication/259187507_Are_EU_funds_a_corr

uption_risk_The_impact_of_EU_funds_on_grand_corruption_in_Central_and_Eastern_Europe

42. Fasani, F., Mazza, J., A vulnerable workforce: migrant workers in the COVID-19 pandemic, JRC Technical report, No. JRC120730, 2020,

Режим доступа:

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/43d3d0e2-a679-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-194348210>

43. Falk, J., Income inequality and poverty in front of and during the economic crisis: An empirical investigation for Germany 2002 – 2010, Econstor, 2012,

Режим доступа:

<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/59026/1/717196798.pdf>

44. Eurostat, International trade in goods – a statistical picture. EU imports of energy products – recent developments, 2022,

Режим доступа:

https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=EU_imports_of_energy_products_recent_developments#Main_suppliers_of_natural_gas_and_petroleum_oils_to_the_EU

45. Eurostat, Jobs Benefiting from COVID-19 Governmental Support Measures, 2021b, URL:

Режим доступа:

https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10760954/11071228/Job_benefiting_from_COVID19_governmental_support_measures.xlsx

46. Anderson, M., Forman, R. and Mossialos, E. (2021, forthcoming) *Navigating the Role of the European Union (EU) Health Emergency Preparedness and Response Authority (HERA) in Europe and Beyond* (Europe: The Lancet Regional Health).

Режим доступа:

[https://www.thelancet.com/journals/lanape/article/PIIS2666-7762\(21\)00180-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanape/article/PIIS2666-7762(21)00180-0/fulltext)

47. Anderson, M., Mckee, M. and Mossialos, E. (2020) ‘Covid-19 Exposes Weaknesses in European Response to Outbreaks’. *BMJ*, m1075.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1136/bmj.m1075>
48. Anderson, M. and Mossialos, E. (2020) ‘Time to Strengthen Capacity in Infectious Disease Control at the European Level’. *International Journal of Infectious Diseases*, Vol. 99, pp. 263– 265.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1016/j.ijid.2020.08.005>
49. Baum, F., Freeman, T., Musolino, C. *et al.* (2021) ‘Explaining Covid-19 Performance: What Factors Might Predict National Responses?’ *BMJ*, Vol. 372, n91.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1136/bmj.n91>
50. Boffey, D., Schoen, C., Stockton, B. and Margottini, L. (2020) ‘Revealed: Italy's Call for Urgent Help Was Ignored as Coronavirus Swept through Europe’. *The Guardian*.
Режим доступа:
<https://www.theguardian.com/world/2020/jul/15/revealed-the-inside-story-of-europes-divided-coronavirus-response>
51. Boyon, N. (2020) COVID-19 Vaccination Intent is Decreasing Globally. Ipsos.
Режим доступа:
<https://www.ipsos.com/en/global-attitudes-covid-19-vaccine-october-2020>
52. Brooks, E., de Ruijter, A. and Greer, S.L. (2021) ‘ The European Union Confronts COVID-19: Another European Rescue of the Nation-

- state?’ In *Coronavirus Politics: The Comparative Politics and Policy of COVID-19* (Ann Arbor: University of Michigan Press).
53. Cokelaere, H. (2021) ‘EU Seals Contract for 1.8 Billion BioNTech/Pfizer Vaccines’. *POLITICO*.
Режим доступа:
<https://www.politico.eu/article/eu-seals-contract-for-1-8-billion-biontech-pfizer-vaccines/>
54. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (2012) 2012/C 326/01. *OJ C 326, 26.10.2012*.
Режим доступа:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXTDecision>
55. European Centre for Disease Prevention and Control (2020a) ‘Threat Assessment Brief: Pneumonia Cases Possibly Associated with a Novel Coronavirus in Wuhan, China’.
Режим доступа:
<https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/pneumonia-cases-possibly-associated-novel-coronavirus-wuhan-china>
56. European Centre for Disease Prevention and Control (2020b) ‘EU Level Surveillance of COVID-19’. European Centre for Disease Prevention and Control.
Режим доступа:
<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/surveillance>
57. European Centre for Disease Prevention and Control (2021) ‘Timeline of ECDC's Response to COVID-19. European Centre for Disease Prevention and Control’.
Режим доступа:
<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/timeline-ecdc-response>

58. European Commission (2020a) ‘Coronavirus: EU Civil Protection Mechanism Activated for the Repatriation of EU Citizens’.
Режим доступа:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/it/IP_20_142
59. European Commission (2020b) Remarks by President von der Leyen at the joint press conference with Commissioners Lenarčič, Kyriakides, Johansson, Vălean and Gentiloni at the ERCC ECHO on the EU's response to COVID-19.
Режим доступа:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_20_368
60. European Commission (2020c) ‘COVID-19: Commission Creates First Ever RescEU Stockpile’.
Режим доступа:
<https://clustercollaboration.eu/news/european-commission-creates-first-ever-resceu-stockpile-medical-equipment>
61. European Commission (2020d) ‘Coronavirus: Commission Unveils EU Vaccines Strategy’.
Режим доступа:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1103
62. European Commission (2021) ‘Questions and Answers: EU4Health Programme 2021–2027’.
Режим доступа:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_1345
63. European Commission (n.d.) What we do – Health and Food Safety.
Режим доступа:
https://ec.europa.eu/info/departments/health-and-food-safety/what-we-do-health-and-food-safety_en
64. European Court of Auditors (2021) ‘The EU's Initial Contribution to the Public Health Response to COVID-19’ (No. 01/2021). European Court

- of Auditors, Luxembourg.
- Режим доступа:
<https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=57722>
65. European Medicines Agency (2020) ‘What We Do’.
- Режим доступа:
<https://www.ema.europa.eu/en/about-us/what-we-do>
66. European Parliament (n.d.) ‘Legislative Train Schedule: Legislative Proposal to Establish a European BioMedical Research and Development Agency (BARDA)/European Health Emergency Preparedness and Response Authority (HERA)’.
- Режим доступа:
<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-promoting-our-european-way-of-life/file-european-biomedical-research-and-development-agency>
67. FEAM and Wellcome. (2021) ‘How Should the EU Prepare and Respond to Future Cross Border Health Threats?’
- Режим доступа:
https://www.feam.eu/wp-content/uploads/2021_Wellcome-FEAM-HERA-report.pdf
68. Forman, R., Atun, R., McKee, M. and Mossialos, E. (2020) ‘12 Lessons Learned from the Management of the Coronavirus Pandemic’. *Health Policy*, Vol. 124, pp. 577– 580.
- Режим доступа:
<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2020.05.008>
69. Forman, R., Jit, M. and Mossialos, E. (2021) ‘Divergent Vaccination Policies Could Fuel Mistrust and Hesitancy’. *The Lancet*, Vol. 397, p. 2333.
- Режим доступа:
[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)01106-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01106-5)

70. Guarascio, F. (2020) 'EU Criticises "Hasty" UK Approval of COVID-19 Vaccine'. *Reuters*.
Режим доступа:
<https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-britain-eu-idUSKBN28C1B9>
71. Kluge, H. (2020) 'Statement – Novel Coronavirus Outbreak: Preparing Now as One'.
Режим доступа:
<https://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/statements/2020/statement-novel-coronavirus-outbreak-preparing-now-as-one>
72. Mahase, E. (2020) 'Covid-19: UK Approves Pfizer and BioNTech Vaccine with Rollout Due to Start Next Week'. *BMJ*, Vol. 371, m4714.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1136/bmj.m4714>
73. Manski, C.F. (2020) 'Forming COVID-19 Policy Under Uncertainty'. *Journal of Benefit-Cost Analysis*, Vol. 11, pp. 341– 356.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1017/bca.2020.20>
74. McEvoy, J. (2021) 'The EU Just Hit its 70% Vaccination Target – Here's How it Overcame a Slow Start and Passed The US'. *Forbes*.
Режим доступа:
<https://www.forbes.com/sites/jemimamcevoy/2021/07/27/the-eu-just-hit-its-70-vaccination-target-heres-how-it-overcame-a-slow-start-and-passed-the-us/>
75. McKee, M., Mossialos, E. and Belcher, P. (1996) 'The Influence of European Law On National Health Policy'. *Journal of European Social Policy*, Vol. 6, pp. 263– 286.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1177/095892879600600401>

76. Nuclear Threat Initiative, Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health. (2019) 'Global Health Security Index'. Nuclear Threat Initiative.

Режим доступа:

<https://www.ghsindex.org/wp-content/uploads/2019/10/2019-Global-Health-Security-Index.pdf>

77. Ovaska, M. and Kumar Dutta, P. (2021) Europe's Vaccine Hesitancy. *Reuters*.

Режим доступа:

<https://graphics.reuters.com/HEALTH-CORONAVIRUS/EU-VACCINES/qmymrelyvr/>

78. Permanand, G. and Mossialos, E. (2005) 'Constitutional Asymmetry and Pharmaceutical Policy-Making in the European Union'. *Journal of European Public Policy*, Vol. 12, pp. 687– 709.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1080/13501760500160607>

79. Regulation (EC) No 851/2004 of the European Parliament and of the Council (2004) 'Establishing a European Centre for Disease Prevention and Control'.

Режим доступа:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32004R0851>

80. Schomaker, R.M., Hack, M. and Mandry, A.-K. (2021) 'The EU's Reaction in the First Wave of the Covid-19 Pandemic between Centralisation and Decentralisation, Formality and Informality'. *Journal of European Public Policy*, Vol. 28, pp. 1278– 1298.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1942153>

81. Schomaker, R.M., Hack, M. and Mandry, A.-K. (2021) ‘The EU’s Reaction in the First Wave of the Covid-19 Pandemic between Centralisation and Decentralisation, Formality and Informality’. *Journal of European Public Policy*, Vol. 28, pp. 1278–98.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1080/13501763.2021.1942153>
82. Regulation (EC) No 851/2004 of the European Parliament and of the Council (2004) ‘Establishing a European Centre for Disease Prevention and Control’.
Режим доступа:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32004R0851>
83. Ovaska, M. and Kumar Dutta, P. (2021) Europe’s Vaccine Hesitancy. Reuters.
Режим доступа:
<https://graphics.reuters.com/HEALTH-CORONAVIRUS/EU-VACCINES/qmupmrelyvr/>
84. Nuclear Threat Initiative, Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health. (2019) ‘Global Health Security Index’. Nuclear Threat Initiative.
Режим доступа:
<https://www.ghsindex.org/wp-content/uploads/2019/10/2019-Global-Health-Security-Index.pdf>
85. McKee, M., Mossialos, E. and Belcher, P. (1996) ‘The Influence of European Law On National Health Policy’. *Journal of European Social Policy*, Vol. 6, pp. 263–86.
Режим доступа:
<https://doi.org/10.1177/095892879600600401>
86. McEvoy, J. (2021) ‘The EU Just Hit its 70% Vaccination Target – Here’s How it Overcame a Slow Start and Passed The US’. Forbes.

Режим доступа:

<https://www.forbes.com/sites/jemimamcevoy/2021/07/27/the-eu-just-hit-its-70-vaccination-target-heres-how-it-overcame-a-slow-start-andpassed-the-us/>

87. Mahase, E. (2020) 'Covid-19: UK Approves Pfizer and BioNTech Vaccine with Rollout Due to Start Next Week'. *BMJ*, Vol. 371, m4714.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1136/bmj.m4714>

88. Kluge, H. (2020) 'Statement – Novel Coronavirus Outbreak: Preparing Now as One'.

Режим доступа:<https://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/statements/2020/statement-novel-coronavirus-outbreakpreparing-now-as-one>

89. Forman, R., Jit, M. and Mossialos, E. (2021) 'Divergent Vaccination Policies Could Fuel Mistrust and Hesitancy'. *The Lancet*, Vol. 397, p. 2333.

Режим доступа:

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)01106-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)01106-5)

90. Forman, R., Atun, R., McKee, M. and Mossialos, E. (2020) '12 Lessons Learned from the Management of the Coronavirus Pandemic'. *Health Policy*, Vol. 124, pp. 577–80.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2020.05.008>

91. FEAM and Wellcome. (2021) 'How Should the EU Prepare and Respond to Future Cross Border Health Threats?'

Режим доступа:

https://www.feam.eu/wp-content/uploads/2021_Wellcome-FEAM-HERA-report.pdf

92. FEAM and Wellcome. (2021) 'How Should the EU Prepare and Respond to Future Cross Border Health Threats?'

Режим доступа:

https://www.feam.eu/wp-content/uploads/2021_Wellcome-FEAM-HERA-report.pdf

93. European Court of Auditors (2021) ‘The EU’s Initial Contribution to the Public Health Response to COVID-19’ (No. 01/2021). European Court of Auditors, Luxembourg.

Режим доступа:

<https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=57722>

94. European Commission (2021) ‘Questions and Answers: EU4Health Programme 2021–2027’.

Режим доступа:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_21_1345

95. European Commission (2020d) ‘Coronavirus: Commission Unveils EU Vaccines Strategy’.

Режим доступа:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1103

96. European Commission (2020c) ‘COVID-19: Commission Creates First Ever RescEU Stockpile’.

Режим доступа:

<https://clustercollaboration.eu/news/european-commission-creates-first-ever-resceu-stockpilemedical-equipment>

97. European Centre for Disease Prevention and Control (2021) ‘Timeline of ECDC’s Response to COVID-19. European Centre for Disease Prevention and Control’.

Режим доступа:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/timeline-ecdc-response>

98. European Centre for Disease Prevention and Control (2020b) ‘EU Level Surveillance of COVID-19’. European Centre for Disease Prevention and Control.

Режим доступа:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19/surveillance>

99. Cokelaere, H. (2021) 'EU Seals Contract for 1.8 Billion BioNTech/Pfizer Vaccines'. POLITICO.

Режим доступа:

<https://www.politico.eu/article/eu-seals-contract-for-1-8-billion-biontech-pfizer-vaccines/>

100. Boffey, D., Schoen, C., Stockton, B. and Margottini, L. (2020) 'Revealed: Italy's Call for Urgent Help Was Ignored as Coronavirus Swept through Europe'. The Guardian.

Режим доступа:

<https://www.theguardian.com/world/2020/jul/15/revealed-the-inside-story-of-europes-divided-coronavirusresponse>

101. Anderson, M. and Mossialos, E. (2020) 'Time to Strengthen Capacity in Infectious Disease Control at the European Level'. International Journal of Infectious Diseases, Vol. 99, pp. 263–5.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1016/j.ijid.2020.08.005>

102. Anderson, M., Mckee, M. and Mossialos, E. (2020) 'Covid-19 Exposes Weaknesses in European Response to Outbreaks'. BMJ, m1075.

Режим доступа:

<https://doi.org/10.1136/bmj.m1075>